МЕХАНИЗАТОР

ГУШАН ХОЁР жэлэй урда тээ арбан долоотойхон Михаил худөө нютагта ерэһэн түрүүшын тракторай жолоо бариһан намтартай. Тэрэ сагһаа хойшо хуби заяагаа булад «хүлэгтэй» холбожо, үбэлэй янгинама хүйтэнһөө зурхэсэнгүй, зунай аяма халуунһаа гэргэлэнгүй ажаллажа, хүдөөгэй механизаторай хүндэтэ нэрые арюун сэбэрээр абажа ябана.

— Түрүүшын табан жэлдэ трактористаар ажаллахадаа, шангахан шалгалта баригдажа гараа һэн,—гэжэ мүнөө Михаил Иванович тэрэ сагай бэрхэшээлтэй байдал һанаандаа оруулдаг. — Бухэли үбэлдөө трактораа халаажа байжа, молотилкаар таряа сохигшо бэлэйбди. Тэрэншье үедэ трактортаа гамтайгаар хандажа, яһала ехэ юумэ хэгдэгшэ һэн.

Он жэлэй ошохо тудам худөө ажахыда шэнэ техникэ ерэжэл байгаа. Һүбэлгэн, ажалша бэрхэ хүбүүн эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, механигай, комбайнерай һуралсал дүүргэжэ, «коммунар» комбайнай тодорходо, тэрэнине түрүүлэн хазаарлагшадай нэгэнинь болоһон. Энэ түхэлэй комбайнаар Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуухэ дайнай дүүрэтэр ажаллаһан. Тиихэдэ Сэлэнгын аймаг, бүхы республика дотороо шалгаржа, магтаал хайрада хүртэгшэ бэлэй. Нэгэ жэл нимэ комбайнаар 1054 гектар таряа хадажа, Сибирь болон Алас Дурна зүгэй механизаторнуудай дунда эрхимлэһэн юм.

Хожомынь хүсэ ехэтэй «С-6», «С-4», «СК-3» комбайнуудай ерэхэдэ, тэрэнэй һудалые Михаил Иванович Ковалевский түрүүлэн бариһан. Гушаад жэлэй туршада Сэлэн-Дүүмын МТС-тэ, һүүлээрнь Сэлэнгын совхоздо тракторна бригадын бригадираар, механигаар ажаллахадаашье, намартаа талын «кораблине» жолоодоогүйдөө һанаагаа амардаггүй байһан юм. Сезон дотор 900—1000 гектар таряа хуряажа, ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаһыень сэлэнгэээрхин һайса мэдэхэ.

— Ургаса хуряалгын ойртохо үеэр Михаил Иванович унтажа хонохоёо болидог, комбайнаа жэншэдгүй һайнаар, һорёоной хүлэгтэл бэлдээд, таряа хадалгын дүүрэтэр амарха, хэбтэхэ гээшые мартадаг. Ехэнхидээ комбайнаа һахижа хонодог, һүниндөө тэрэнээ заһадаг, тоһододог заншалтай. Ямар хатуу, шанга зоригтой хүн гээшэб,— гэжэ нүхэдынь дэмы гайхалсадаггүй.

Хамта худэлдэг механизаторнуудынь нигэжэ мини лэ гайхасалдаад үнгэрдэггүй, харин тэрэнэй баатар ажалһаа жэшээ абадаг байгаа. Бадмацырен Нимаев, Норбо Гунзынов, Лубсан Жалсанов, Борис Нимаев болон бусад олон комбайнернууд Михаил Ковалевский мэтэ ажаллажа, жэлһээ жэлдэ суурхана.

Худөө ажахыгаа интенсификациин замаар хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй тогтоолой гарахада, коммунист Михаил Иванович Ковалевский кукурузашадай оньһожоруулагдаһан звено энэ жэлдэ даажа гараа. Өөрөө тракторай рульда һуужа, звеногойнгоо гэшүүдтэй нэгэн хамта ажаллажа, кукурузын баян ургаса абажа шадаа. Энэ звеногой ажаллаһан газарһаа гектарай 219 центнер ногоон тэжээл суглуулагдажа, 4472 тонно эрхим шанартай силос дарагдаа.

Хододоо шэнэ, түрүү аргануудые туршадаг заншалтай энэ механизатор кукурузашан болоод байхадаашье хэдэн һонирхолтой жэшээ харуулаа. Эндэ түрүүшынхеэ шэбхэ, шорой, минеральна үтэгжүүлгэ гурбанине холижо, компост хээд, тэрэнээ поли дээрээ гектарай 20—25 тонно тарааһанинь айхабтар ехэ ашатуһатай байшоо. Нимэ үтэгжүүлгэ оруулагдаһан газарһааль гектарай 90—100 центнер ехэ ургаса абтаа бшуу.

— Манай эндэхи газарта кукурузые квадратно-гнездовой аргаар бэшэ, харин үргэн зуруудтайгаар тарихада нилээд ехэ ургаса үгэдэг гэжэ кукурузашадшье, агрономуудшье ооһэд хоорондоо хэлсэдэг байһан. Михаил Иванович тэрэнэй зүйтэй байһые хэдэн жэлэй туршада өөрөөшье ажаглаһан. Одоол кукурузашадай оньһожоруулагдаһан звено даажа ороходоо нүхэр Ковалевский тэрэнине үргэнөөр шалгажа үзөө. Үнэхөөр кукурузын тарилгые эрхим болзорто, июниин эхеэр үргэн зуруудтайгаар, үсөөхэн үдэртэ тарижа дүүргээд, хэдэн удаа борнойлжорхиходо бүртаг үбһэн балай ургадаггүй, зурууд хоорондохи элдүүрилгэ нэгэ тээшэнь хэһэниинь зохид гэжэ элиишэлэгдээ.

Нигэжэ мэргэжэл шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ ябаһанай ашаар Михаил Иванович Ковалевский 1-дэхи классай тракторист, комбайнер гэһэн дипломтой, шофер, механик, гаражые, машинно-тракторна мастерскойе даагшаар ажаллаха эрхэтэй, заһабарилгын үедэ тэрэнэй хэжэ шадахагүй юумэн байдаггүй. Юумэ уралан нарижуулха, ухаалан зохёохо гэжэ хододоо эрмэлзэдэг. Комбайнуудай элдэб оньһые хубилгаха талаар олон дурадхал оруулһан, тэрэнээ өөрөө амжалтатайгаар бэелүүлһэн байха юм.

Нийтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, залуу механизаторнуудые һургадаг, баян дүй дүршэлөө дамжуулан үгэдэг һайн һайхан сэдьхэлтэй. Тиимэл хадаа Михаил Иванович совхоз дотороо эгээн түрүүлэн коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн.

Михаил Иванович машина, техникэдэ угаа наринаар, гамтайгаар хандадаг, тэрээндэ үнэн сэдьхэлээрээ дурладаг. Худэлмэриин һүүлээр, сезоной үнгэрхэдэ энэ механизатор комбайн, трактораа һайса сэбэрлэжэ, тоһодожо, техническэ заабариин ёһоор хадагалдаг заншалтай. Нимэ эрилтэ залуу нүхэдтөө тэрэ табидаг.

Нүхэд, механизаторнууд! Сэлэнгын совхозой аха заха механизатор Михаил Иванович Ковалевский мэтэ ажаллажа, мүнөө сагай хүсэтэ техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, колхоз, совхозуудайнгаа экономико хурдан түргэнөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхын, ерэхэ жэлдэ баян ургаса абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаараа тэмсэе.

М. И. КОВАЛЕВСКИЙ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 287 (10654) | 1964 оной декабриин 3, четверг | Сэн 2 мүнгэн

★

Байгша ондо Заганай-Адагай һаалиин фермынхид 2080 центнер һү абаха даабаритай аад, 11 һарада 2500 шахуу центнер һү һаажа, гансашье Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо бэшэ, бүхы Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

— Нэн түрүүн үнеэдэйнгээ харууһа, тэжээлые зүбөөр эмхидхэжэ, искусственна үрэжүүлгэ һайнаар хэрэглэһэн, һаалишадайнгаа булта оролдосотой гоор ажаллаһанай ашаар нимэ үрэ дүн туйлагдаа гээшэ,— гэжэ фермые даагша Константин Паньков хөөрэнэ.

Энэньшье зүйтэй ха. Фермынхид үнгэрһэн 11 һарада бүхы 114 үнеэдһээ хамта 116 тугал абажа, гарза хоролтогүйгоор түлжүүлээ. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 20 шахуу тугал абтахаар хүлеэгдэнэ. Энэ техник-үрэжүүлэгшэ, малшан Владимир Быковэй оролдосото ажалай үрэ мүн.

Жэлэй ямаршье сагта сагаан эдеэ дэлгэрүүлжэ шададаг ажалша «алтан гартай» һаалишад эндэ олон. Илангаяа фермэдэ хори гаран жэлдэ хүдэлһэн һаалишан Екатерина Андреевна Панькова, мүн нилээд дүршэлтэй болоһон Дора Трофимовна Коротова гэгшэдэй нэрэ хүндэлэлэй самбар дээрэһээ һаладаггүй. Эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө тус тустаа 2300—2450 килограмм һү һаанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Д. Т. Коротова, Е. А. Панькова.

М. НАМЖИЛОВАЙ фототекст.

★ ☆ ★

МАЛАЙ ТАРГАН—МАЛШАДАЙ ОРОЛДОЛГОҺОО

МАГТАХААР ЛЭ МАЛШАД ДАА

Энэ жэлдэ манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад үхэр мал бэлшээн, шахан таргалуулгаар бараг һайн үрэ дүн туйлаа.

Оролдосотой бэрхэ адуулгашан Николай Шалдушкеев хаража байһан 109 хашарагуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 780 граммаар нэмээгээ гэхэ гү, али бүхы малайнгаа шэгнүүрые 99 центнерээр дээшэлүүлһэн байна. Үхэр малнуудые үндэр хадын шэмэтэй ногоондо шадамараар бэлшээжэ, шэгнүүрынь ехээр нэмээһэн малшад Ринчин Янданов, Лодон Тапхаев, Сергей Халбаев гэгшэдэй нэрые дурдангүй аргагүй. Эдэнэр тус тустаа 150—169 толгой бүрүү, хашарагуудые хаража, зун, намарай сагта толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 730—770 граммаар нэмээгээ.

Малшаднай үбэлэйшье хүйтэндэ үхэрнүүдээ зүбөөр харууһалжа, эдеэлүүлжэ, зунайхиһаашье дутуугүйгөөр таргалуулха, мяхажуулхын түлөө тэмсэжэ байна.

Д. ЗАНДЕЕВ, хүдөөгэй бэшэгшэ.

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлени.

Найдамтай алхам хэгдээ

Мал шахан таргалуулха, тугал буруунуудые түлжүүлхэ хэрэгые гурмшуулха тушаа бодомжолһоор үнинэйбди. Үнгэрһэн намартаа эдэ малые нэгэ газарта суглуулжа, тусхай фермэ эмхидхэхэ гэжэ хэлсэгдээ. Тиигээд Нарһата Толгой гэжэ газарта малай байра үргэдхэжэ түхеэрһэн, тэндэ силос дараһан байнабди. Фермые даагшаар дүй дүршэл ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ Цыден-Еши Халзанов томилогдоо һэн.

Мүнөө энэ томодхогдоһон фермэдэ 79 үхэр шахан таргалуулагдажа, 491 бүрүү, хашарагууд түлжүүлэгдэжэ байнхай. Эдэ малда дулаан байра, хуурай дэбдихэр, бүлеэн үһан бэлдэгдэнхэй. Мүн тэдэнине һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха гэжэ оролдогдоно.

Шахамал үхэрнүүдтэ сүүдхэдээ 2 килограмм үбһэ, 2 килограмм зелёнко, 4 килограмм һолоомо, 10 килограмм силос, 1 килограмм татагдаһан таряа талханай зүйл үгтэнэ. Түлжүүлэгдэжэ байһан малда сүүдхэдэ 2 килограмм үбһэ, 1,5 килограмм зелёнко, 2 килограмм силос, 1 килограмм таряа талханай зүйл болон тарянай хальһан, 1 килограмм һолоомон хүртэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ тус фермэ дээрэ һолоомо гидролизно аргаар буйлуулжа, дрожжоор шанаржуулдаг болохомнай. Мүноо тиимэ түхеэрэлгэн бэлдэгдэжэ дүүрээд байнхай. Бүхыдөө энэ фермэ дээрэ сүүдхэдээ 3 тонно нимээр буйлуулһан һолоомон бэлдэгдэхэ юм.

Ноябрь һарын һүүлээр энэ фермын малые шэгнэжэ үзэхэдэ бшратайшье һайн байгаагүй. Шахамалнууд сүүдхэдэ шэгнүүрээ 300 граммаар нэмээгээ һэн. Яахадаа шахамалнууд шэгнүүрээ ниимэ багаар нэмээгээб гэжэ шэнжэлэн үзэһэн байнабди. Тиихэдэмнай нэн түрүүн малай харууһан муудаа гэжэ элирээ һэн. Ушар нимэһээ колхозой правлени шахамалнуудые харууһалдаг малшанине һэлгэжэ, эдэбхитэй һайн хүнине табяа.

Түлжүүлгэндэ байһан мал мүн лэ ондо ондоогоор шэгнүүрээ нэмээнэ. Дүршэл ехэтэй малшан Чимит Цыреновэй харууһалдаг бурууннууд сүүдхэдээ дунда зэргээр 430 граммаар нэмэһэн байха юм. Энэ малшан 111 эрэ бурууннуудые харууһалха зуураа, ноябрь һарада тэдэнэйнгээ шэгнүүрые 14 центнерээр ехэ болгожо шадаа. Мүн бурууншан Дымбрыл Гармаев ноябрь һарада малайнгаа шэгнүүр 6 центнер 37 килограммаар нэмээһэн.

Саашадаа эдэ малдаа гидролизно аргаар буйлуулагдаһан, эһээгдэһэн һолоомо үгэдэг болоходоо ажалнай нилээд һайжарха гэжэ һанагдана. Мүн малай тэжээлдэ карбамид, элдэб биостимуляторнууд хэрэглэгдэхэ шухала болоно. Энээн тушаа мүн лэ хэмжээн абтажа байнхай.

Фермын малшад бүрүү, хашарагуудайнгаа доро хуурай зөөлэн дэбдихэр бэлдэхэ гэжэ оролдоно. Эндэ хүсэд хүрэхөөр хохир бии. Малшаднай хоорондоо социалис мүрысөө эмхидхэжэ, үбэлжэлгынишье үедэ малаа эрхимээр таргалуулхые хүсэнэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ.

М. ХАБДАЕВ,
«Улаан Оронго» колхозой главна зоотехник.

Улаан-Үдын управлени.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХҮДӨӨ АЖАХЫН МАШИНАНУУДАЙ ЗАҺАБАРИЛАГДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1964 оной декабриин 1-нэй мэдээн.

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управлени, аймагууд	Трактор	Тракторай культиватор	Тракторай плуг
Баргажанай	20	—	15
Зэдын	14	—	12
Яруунын	8	—	8
Кабанскын	14	8	33
Хяагтын	19	17	25
Мухар-Шэбэрэй	14	3	21
Түнхэнэй	15	24	40
Улаан-Үдын	14	7	25
Хоринин	10	—	9
«Скотооткорм» трестын совхозууд	8	—	18

ТҮРҮҮШЫН ХҮЙТЭН СОШОРДУУЛБА

Зэдэдэ ноябриин һүүл багаар байрын саһан ороо. Мүнөө тала, гүбээнүүд сагаан хунжэлөөр хушагдажа, малшадта түрүүшын бэрхэшээлнүүдые асарба. Теэд үбэлжэлгэдэ һайн бэлэдхэлтэй малшад һанаа амар, сэдьхэл дүүрэн. Тиихэдэ заримашуул саһан орохоёо болиһон мэтэ һанажа, данишье тэниглэн һууһаар задагай зайдан байшоо.

«Октябрьский» совхозой хонишодой олонхинь үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Теэд зарим отаранууд дээрэ энэ харюусалгатай хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаһан дээрэһээнь тэжээл асарагдаагүй байһаар. Нүхэр Чойдор Цыренов хонин ажалда гансахан жэл хүдэлнэ бэшэ. Эндэ февраль һарада шэнэ түл хүлеэгдэнэ. Гэбэшье отарын байрада тэжээл зөөгдэжэ асарагдаагүй. Мүнөө үедэ отарада оройдоол 120 центнер зелёнко, 80 центнер һолоомон бии. Тиихэдэ отарын хонишод һанаа амар һууна.

Мүн энэ совхозой Будажан Содномовой отара дээрэ байдалынь тон муу. Отарынхид арай шамай гэжэ 50 центнер тэжээл зөөжэ асарһан байна. Нүхэр Содномов нёдондонойнгоо шахардуу байдалые мартаа гү? Тэрэнэй отара дээрэ 100 хонин бүриһөө оройдоо 38 хурьга түлжүүлэгдэһэн юм. Совхозой нэгэдэхи отделениин хүтэлбэрилэгшэд нимэ шахардуу байдалай тохёолдоод байхада хойшолуулагдашагүй хэмжээдэры абаха ёһотой.

Дэрэстэйһээ Инзагата ерэхэдэ, баһал дутуу дунданууд тоолоһон хонишод бии. Дугаржан Цыремпиловэй отара үбэлжэлгэдэ муугаар бэлдээ гэжэ «Коммунизм» колхоздоо мэдэгдэнхэй. Тиибэшье хонишондо туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй юм гү, али өөрөө залхуураа юм гү, бү мэдэе. Газаахи тэжээлынишье тэбэреэд ябашамаар, хото хорёонь һайса дулаалагдаагүй. Нёдондо жэлэй үнөөхи түлюур туйган байдал үзэгдэһөөр зандаа. Энэ отарынхид нёдондо зуу гараи хурьгадаа гарзалуулһанаа мартаа гээшэ гү?

«Коммунизм» колхоздо олонхи отаранууд дээрэ ехэ хонидые хурьгалуулгада бэлэдхэл муу. Мүнөө болотор тэдэндэ минеральна тэжээл үгтэнэгүй. Зэдэ станциһаа 139 тонно дабһан асарагдаагүй байһаниинь гайхамаар.

Энэ колхозой дүй дүршэлтэй хонишон Доржо Цыремпиловтэ хүсэ шадалаар һула түлгэд даалгагдаһан байгаа. Тэдэнине үхэжэ һалашоогүй байхадань һайнаар эдеэлүүлхэ шухала гэжэ мэдээжэ ха юм даа. Теэд нийтын малые даалгажа үгөөд, һайн шанартай тэжээл үгэдэггүйнь гайхалтай. Гансал энэ шалтагаанаар гушаад толгой хонид октябрь-ноябрь һарануудта гарзалаа.

—Хараад хайрлахаар. Шанартай үбһэ үгөөгүйшье хадаа таряа талханай зүйл, зелёнко гэхэ мэтые буулгажа үгэхэ байгаа даа,—гэжэ хонишон Доржо Цыремпилов гомдолтой янзаар тархяа һэжэрнэ.

Артелиин хүтэлбэрилэгшэд эдэ дутуу дунданнуудые мэдэбэшье, ута намарта найдаад, тэжээл алмаһан мэтэ болоно хаш. Теэд энэнь хэр зүб юумэ ааб? Үбһэ тэжээл гамнаабди гэжэ түрүүшын хүйтэндэ хонидоо тураажархёод, хабар тэдэндээ тоһошье шудхахадань туһа болохогүйл.

Нёдондонойнгоо алдуунуудые дабтахагүйнь тула үбэлжэлгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, харууһалгыень һайжаруулха шухалын шухала хэрэг үлөөд байна. «Үглөөдэр эдихэ оохэнһөө, мүнөөдэрэй үушхан дээрэ» гэдэгтэл малаа тобир тарганаар ондо оруулхын тула эдеэлүүлгэ, уһалалгыень эрид һайжаруулхын тула анхарха саг ерээл.

Б. ЧАГДУРОВ.

ЧЕХОСЛОВАКИИН ПАРТИЙНО-ГҮРЭНЭЙ ДЕЛЕГАЦИИН МОСКВАДА БАЙҺАН ТУХАЙ

КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ЧССР-эй Президент Антонин Новотный түрүүтэй Чехословакиин Социалис Республикын партийно-гүрэнэй делегаци Москва ерээд байха зуураа, декабриин 1-дэ В. И. Ленинэй мавзолейдэ орожо, венок табиба. Тэрэнэй лентэнүүд дээрэ: **«Агуу-ехэ Лениндэ. Чехословакиин Коммунис парти, Чехословакиин Социалис Республика»** гэжэ бэшээтэй.

Эдэ айлшад ниислэл хотын үзэсхэлэн газарнуудтай танилсахадаа, замбуулин шэнжэлэгшэдэй хүндэлэлдэ табигдаһан хүшөө хараа. Удаа тээнь СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ ошоһон байна. Чехословак хашинар Главна павильондо орожо, экономико болон соёл культура хүгжөөлгын, ажалшадай байдал һайжаруулгын талаар СССР-эй туйлаһан амжалтануудтай танилсаа. Хүндэтэ айлшад «Космос», «Атомай хүсэн» гэһэн павильонуудые мүн лэ хараба.

Удэшэнь Кремльдэхи съездүүдэй ордон соо Ехэ театрай нэгэ акттай балетнэ зүжэгүүдые хараба. Делегациин гэшүүдтэй хамта нүхэд Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян болон бусад тушаалтад ложодо һуулсаа.

Зүжэгүүдые харагшад чехословак болон совет хүтэлбэрилэгшэдые халуунаар амаршалба.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сессидэ хабаадаха Советскэ делегациин мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 1. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн XIX сессидэ хабаадаха Советскэ Союзай делегаци үсэгэлдэр нимэ мэдүүлгэ хэһэн байна:

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Ассамблейн зүблэхэ зүйлдэ ороһон шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ удаанаар гү, али тодорхойлогдоһон болзоргүйгөөр хойшолуулагдаха ёһотой гэһэн мэдээсэлнүүдэй американска хэблэлдэ тунхаглагдаһантай дашарамдуулан, нимэ һанал бодолнуудые эрид буруушаажа байһан тухайдаа Советскэ делегаци мэдүүлхые шухалада тоолоно.

Генеральна Ассамблей юрэнхы гуримтай зохилдуулан хүдэлмэреэ эрхилхэ ба үргэлжэлүүлхэ ёһотой, зүблэхэ зүйлдэ ороһон бүхы асуудалнууд юрын гуримаар зүбшэн хэлсэгдэхэ зэргэтэй гэжэ Советскэ делегаци тоолоно.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада СССР-эй Верховно Соведэй делегациин ошохоёо байһан тушаа

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Национальна суглаан харюугай аяншалга болгон Советскэ парламентска делегаци ОАР-та эльгээхыень уриһан уряал СССР-эй Верховно Соведтэ эльгээгээд, нимэ аяншалга хоёр ороной хоорондын хани харилсаае саашадань хүгжөөлгэдэ, Советскэ Союзай болон Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хоорондохи холбооое бэхижүүлгэдэ туһа хүргэхэ байха гэжэ найдаһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

СССР-эй Верховно Совет энэ уряаень хүндэтэйгөөр зүбшөөн абаа. Советскэ парламентска делегаци байгша оной декабрь соо ОАР ошохонь.

СОВЕТ-КОРЕЙН ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХАРИЛСААН ТУШАА

Советскэ Союзай, Корейн Арадай-Демократическа Республикын правительственна худалдаа наймаанай делегацинуудай хоорондо нягта харилсаа холбооной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда болоһон хэлсээнэй үндэһөөр, 1965 ондо СССР, КНДР хоёрой хоорондоо эд бараа абалсаха тухай протоколдо Москвада гар табигдаа.

Советскэ Союз КНДР-тэ элдэб машинануудые, түхеэрэлгэ, запасной часть, пассажирска самолёдууд, нефтепродукт, түрхихэ тоһо, хлопок, хара, үнгэтэ металлнуудай прокат, аллюмини, сорго, автотракторна шиинэ, химиин продукт гэхэ мэтэ элдэб эд товарнуудые угааха юм.

Корейн Арадай-Демократическа Республика Советскэ Союзда цинк, сагаан туулга, цинкын хөлисо, шанаржуулагдамал булад, карбид кальци, ашагта малтамал, электро-изоляторнууд, тамхи, яблока, шаажан амһарта, хүнгэн промышленностиин зүйлнүүд гэхэ мэтые худалдаха.

Һүүлэй һонин

СССР-эй Арадай ажахын Соведтэ

Нийтын эдеэ хоол— шухала резерв

Столово кафе, чайна, ресторануудые хүсэд буйлуулагдаагүй зүйлнүүдээр сэхэ хангадаг болоһон дээрэһээ эдеэ хоолой шанар һайжарха, гаргашань хорохо байха. Энээнһээ уламжалан, нийтын эдеэ хоолой үнэнь хямдарха: жэл соо 100 миллион түлүүтэй түхэригэй алмалта хэгдэхэ. Тэрэшэлэн эбдэрдэггүй амһарта үргэнөөр хэрэглэһэнэй үндэһөөр ехэ мүнгэ зоори арьбалагдажа болохо. Ороной элдэб нютагуудта профсоюзай эмхинүүдэй хэһэн шалгалта энээнине элирхэйлээ.

ВЦСПС-эй дурадхалаар СССР-эй Арадай ажахын Соведэй коллеги эдеэ хоолой хүсэд буйлуулагдаагүй зүйлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, нийтын эдеэ хоолой предприятинуудта пластмасса амһарта хэрэглэхэ асуудал декабриин 1-дэ хаража үзэбэ.

Коммунис ажалай үшөө нэгэ коллектив Алтайда һаяхан бии болобо. Нимэ хүндэтэ нэрэ зэргэ Шэнэ Алтанн совхозой столовын хүдэлмэришэдэй коллективтэ олгогдоо. Эндэ буйлуулагдаһан эдеэн хододоо амтатай байдаг, хооллохоо ерэгшэдые түргэнөөр, аятай зохидоор хангадаг юм.

БАРУУН ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударнигууд (зүүн гарһаа) повар Л. Корнилович, үйлэдбэриие даагша В. Ковалев, ахалагша повар Т. Ефремова. ЗҮҮН ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой столово.

ТАСС-ай фотохроника.

ПАРТИЙНА организацинуудта

Коммунистнуудай үүргэ дээшэлүүлхэ

«КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые коммунистнуудай хэр зэргээр дүүргэжэ байhан тухай» асуудал Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой партийна организациин суглаан дээрэ hаяхан зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар заводой парткомой секретарь В. Г. Власов элидхэбэ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэhэн коммунист Н. А. Бурков горно цехэй коммунистнуудай ажал хэрэг дээрэ тогтоо. hүүлэй 3—4 жэлэй туршада тус цех нэгэ жэгдээр ажалладаг, түхеэрэлгэнүүдээ хүсэдөөр ашагладаг болоо. Цехтэ хүдэлмэришэдэй гаража ошохо ушар усадхагдаа. Эдэ бүгэдэ хайшан гээд туйлагдааб гэбэл, үйлэдбэри тухай эндэхи коммунистнууд ходо анхаржа, hаналаа табижа ябадаг байна. Үйлэдбэриин алишье участогта коммунистнууд өөhэдынгөө харюусалгые мэдэжэ, түрүү үүргэеэ дүүргэхын түлөө оролдодог юм. Гэхэтэй хамта коммунистнуудай дундаhаа партиин Уставай эрилтэнүүдые хүсэд дүүргэхэгүй ушар үзэгдэдэг гээшэ. Коммунист В. Г. Хомутниковай шүүмжэлhэнэй ёhoop, зарим цехүүдэй начальнигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин асуудалнуудаар хамаархаад лэ, марксизм-ленинизмын hургаал дэлгэрүүлхэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ анхаралаа табидаггүй.

Зүбшэн хэлсэhэн асуудалаараа партийна суглаан дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаба.

Г. ВЛАДИМИРОВ.

ХЭЛЭhЭНДЭЭ ХҮРЭХЭ

Байгша оной эхеэр Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай коллектив москвагайхидай үүсхэл дэмжэжэ, мал үүсэлхэдэ гараhан бүхы продукци бүри хүсэдөөр хэрэглэжэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр үйлэдбэрилдэг болохо тушаа социалис уялгануудые абаhан юм.

Эдэ уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай комбинадай партийна комитет hаяхан хаража үзэбэ. Тус асуудалаар главна экономист Сперанский мэдээсэб. Энээн тушаа завод, цехүүдээр горитойхон хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Абаhан уялгануудай тоосоогоор жэлэй эхилhэнhээ хойшо 104 тонно шуhанай колбаса, беяково нэмэритэй 614 тонно элдэб янзын колбасагай зүйлнүүд үйлэдбэрилэгдэhэн байна.

Гэхэтэй хамта энэ хүдэлмэридэ үшөө олон дутагдалнууд бии гэжэ парткомой заседани дээрэ элирүүлэгдээ. Эдеэ хоолдо хэрэглэгдэмээр зүйлнүүд техническэ хэрэглэмжэдэ ябуулагдана. Мал үүсэлдэг холын пунктнуудта элдэб гаргана ехэ.

Абаhан социалис уялгануудай дүүргэлтые хангаха хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа.

Г. ХАРЧЕНКО.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: башенна кранай машинист Иван Городецкий. Энэ хүмнай Хорин «СМУ-2» предприятида ажаллажа, больницын шэнэ городогые барилсана. Үдэрhөө үдэртэ больницын гурбан дабхар ордон үндынэ.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

ТЭРЭ ҮДЭШЭ ЮУН ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨБ?

Зарим нэгэн хүнүүд понедельник үдэр тон хүндэ үдэр гэжэ хөөрэлдэдэг. Заримашуул, илангаяа hүзэгтэйшүүл, энэ үдэрые гарагай эгээл hайн үдэрнүүдэй нэгэн гэжэ тоолодог гээшэ бээзэ. Адаглаад үзөөрэйгты даа, хурим түрэ, найр наадан гэхэ мэтын бүряад зоной тэмдэгтэ үдэрнүүд ехэнхидээ тэрэл үдэртэ зарлагдадаг гэхэ гү, али гарагай хоёрто гэжэ хөөрэлдэдэг ха юм даа. Юундэшьеб энэ үдэр ехэнхидээ юумэн болодог юм—бү мэдэе. Үдэр hүдэр, үргэл мүргэл тухай эндэ оггоншье хэлэгдэхэеэ hанагдана бэшэ, харин понедельник үдэшые манай нютагта соёл гэгээрэлэй, болбосорол хүмүүжүүлгын үдэшэ гэжэ нэрлэдэг болонхой юм.

...Ноябриин—16. Понедельник. Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой түб Хошуун-Үзүүр тосхон. Колхозой правлениин түрүүлэгшын кабинедэй сонхонуудhaa электрын гэрэл туяатуулан сасарна.

Үдэшын 7 саг. Тосхоной үйлсэнүүдээр хүнүүд hубарилда hубарилдаhaар, колхозой контеро тээшэ зүглэнэд. Тэдэнэй зариманиинь гартаа газетэнүүдые, зарим нэгэниинь ном hударшье баринхайнууд хэбэртэй. Эдэнэр бултадаа политическэ hуралсалайнгаа хэшээлдэ сугларжа байгаа. Сугларагшадай дунда нютагай эхин парторганизациин коммунистнуудhaa гадна, комсомол залуушуул, партийнабэшэ эдэбхитэд олон.

— Мүнөө үдэшэ хөөрэлдэхэ асуудалнай, — гээд hуралсалай кружогые хүтэлбэрилэгшэ, пропагандист, Хошуун-Үзүүрэй найман жэлэй hургуулиин директорэй hуралсалай талаар орлогшо Бальжинима Цыренович Цыренов, — hүүлшын неделидэ болоhон шухала событинууд болоно.

Богонихоноор уласхоорондын шэнжэлэл тухай хөөрэжэ үгөөд, орон соогоо боложо байhан hонинуудые хөөрэжэ үгэнэ. Хэшээлээ тон hонирхолтой болгохын тула нүхэр Цыренов түрэл колхозойнгоо байдал дээрэhээ жэшээнүүдые абажа хөөрэнэ. Дунда жэшээгээр манай колхоз 1964 ондо 8524 гектар ургасын талмайhaa гектар бүриин 14,6 центнер ургаса хуряажа, гүрэндэ таряа худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 300 процент дүүргээ, ерэхэ жэлэйнгээ тарилгада 17 мянга гаран центнер үрэhэнэй фонд байгуулаа. hү, мяха, үндэгэ худалдаха гурбан кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ,—гэжэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Холын отараhaa занятида ерэhэн залуу коммунистнууд Василий Нагмитов, Дамба Цыбикмитов гэгшэд 1965 ондо колхозойнгоо хүгжэлтын ямар болохо тухай hонирхонод.

— Манай колхоз ерэхэ 1965 ондо урдаа ехэхэн зорилгонуудые табина. Жэшээнь, гүрэндэ худалдаха мяханай түсэбые 100 процент дүүргээд, 1966 оной январиин нэгэндэ 30 мянган толгой хонитой, 2200 толгой эбэртэ малтай, тэрэ тоодо 700 толгой hаадаг үнеэтэй, байха жэшээтэй байнабди. Тиихэдэ 9000 шахуу гектар талмайда ургаса таригдаха юм. Энэ жэлдэ 110 гектарай талмайда горох тариhан hаа, ерэхэ жэлдэ горох тариха талмаймнай 300 гектарта хүргэгдэхэ юм. Дунда жэшээгээр ургасын талмайhaa 12—14 центнер таряа гектар бүриhөө хуряаха зорилго табигдана,—гэжэ пропагандист хөөрэнэ.

Мүн лэ коммунистнууд Занди Замбалов, Батомунко Цыбиков, Чимитцу Чимитова гэгшэд гансашье колхоз, аймаг дотороо болож байhан hонинуудаар hонирхоно бэшэ, харин республика дотороо, орон соогоо болож байhан олон тоото юумэнүүд тушаа асууна.

Саашань нүхэр Цыренов шагнагшадтаа коммунистын нэрэ хүндын дээдэ уялга тухай хөөрөө.

— Коммунист хүн хадаа партиин түлөөлэгшэ байха ёhотой. Тэрэ хадаа сэхэ сэбэр байхаhаа гадна, арад зониие хойноо дахуулжа, ажал хүдэлмэри дээрэшье, эрдэм hургаал дээрэшье жэшээтэ хүн ябаха зэргэтэй. Тэрэ хадаа алдуу дутуунуудтай эбсэхэ зэргэгүй, тиимэ дутуунуудые хододоо зайлан зайсуулха ёhотой гээшэ.

Коммунист хүн хадаа ехэрхэхэгүй, залихай hамуу зан абари гаргахагүй, тиимэ ушарнуудтай хододоо тэмсэжэ ябаха зэргэтэй. Партиин Устав ба Программа хадаа коммунистда тон үргэн олон эрхэ олгоно. Энэ эрхэеэ зүбөөр ойлгожо, дутуу дунда зүйлнүүдтэй тэмсэжэ ябаха зэргэтэй,—гэжэ нүхэр Цыренов хөөрөөгөө түгэсхэнэ.

Энэ үдэшэ болоhон занятида хамтадаа 19 коммунистнуудай 17 хүн хабаадаа. Эдэбхи оролдосотойгоор занятидаа бэлэдхэдэг энэ нүхэрнай ехэ хүндэтэй. Хамта дээрээ Хошуун-Үзүүртэ hуралсалай эхилhэн сагhaa хойшо 7 занятти үнгэргэгдөө.

Манай занятида гансашье коммунистнууд бэшэ, харин партийнабэшэ олон тоото хүнүүд олоороо хабаадалсадаг.

Б. ДЫМБРЫЛОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Мухар-Шэбэр.

МЕХАНИЗАТОРНУУД, ЭНЭЭН ТУШАА АНХАРЫТ!

ТЕХНИКЭЕЭ ГАМНАДАГ БОЛОЁЛ

Мэргэжэлтын ажаглалта

Мүноо үедэ хаа хаанагүй республикын бүхы ажахынуудта машина, техникын хэр зүбөөр хадагалагдажа, тэдэнэй ямараар ашаглагдаг хэрэглэгдэжэ байhаниие шалгаха тухай техническэ харалган болож байна.

Энэмнай алишье талаараа тон ехэ удха шанартай хэрэг гээшэ ааб даа. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхоз бүхэндэ бии байhан хамаг оньhон машина техникэ, зэмсэг түхеэрэлгэнүүдые заабариинь ёhoop хадагалжа, ашаглалгыень hайн гуримтай болгоол hаа, тэдэнээ бүтээсэ ехэтэйгээр, дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ шадаха байна бшуубди.

Тиимэhээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, механизатор бүхэн мүноол иимэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй болоно.

Нэгэдэхеэр, мэнэ гэhээр бүхы машина, техникээ үбэлдөө байлгаха, хадагалха газартаа жэншэдгүй суглуулжа, шорой тоohо, шабар шабхаhaань hайнаар сэбэрлээд, жэбэ жонходо эдигдэхээр деталь, частьнуудтань тоhо түрхихэ, үгышье hаа шэрдэхэ, юумээр хушаха ёhотой. Илангаяа трактор, машинануудай гол болон мөөрнүүд доронь тусхай үбилтэ, тулга табиха байна. Тэдэнэй шухала хэрэгтэй ремень, гэпжэ, полотно, электро-хэрэгсэлнүүдыень мулталжа абаад, зохидоор номерложо, тэмдэглэжэ, hайн амбаар, складта хадагалха хэрэгтэй. Трактор, машинын ехэ резинэ мөөрнүүдые сагаан будагаар будаха, газарhaa оодань үргөөд, үбилтэ, голдонь тулга хэхэ болоно.

Хоёрдохёор, машина, техникын элдэб деталь, частиин тоногдохо, задалагдажа үрилтэ хоролтодо орохогүйн тула тэдэнээ бүтүү хашаа хорёо соо байлгажа, үүдыень суурганаа гү, али харуул табиха шухала.

Гурбадахяар, үбэлэй сагта элдэб ажал хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ тракторнуудые эртэнhээ тодорхойлхо байна. Энээндэ гол түлэб заhабарилгада ороодүй аад, үшөө hайн зандаа тракторнуудые хэрэглэхэдэ болоно. Тиихэдээ эдэ машинануудта техническэ харууhа хээд, двигателиинь hайнаар хүдэлгэгдэхын тула, тэдэниие дулаан газарта байлгаха ёhотой. Харин шэнэ абтаhан гү, али hая заhабариhaa гараhан тракторнуудые үбэлэй хүдэлмэридэ хэрэглэжэ яашье болохогүй. Ядахал саг болоо hаань, үйлэдбэриин управлениин главна инженерhээ зүбшөөл абажа, бага зэргын заhабари хэгдэhэн трактор үбэлэй ажалда хүдэлгэжэ болохо байна.

Тракторнуудай аккумуляторай батарейнуудые электролидтойнь байлгажа, зарядкатай зандань дулаан байра соо хадагалдаг арга бии. Гэхэтэй хамта батарейнүүдтээ hapa бүри зарядка хэжэ, hарадаа гурба дахин хүдэлгэн туршажа байха болоно. Энэмнай баhал таарахагүй арга байна.

hүүлэй үедэ эрдэмтэд, мэргэжэлтэд шэнжэлэлгэ хээд, аккумуляторнуудые хадагалха тусгаар арга олоо. Энэ арга тухай дэлгэрэнгы заабари, дүрим колхоз, совхоз бүхэндэ эльгээгдэнхэй. Ажахын мэргэжэлтэд — механик, инженернүүд энэ заабаритай механизаторнуудаа танилсуулха, ажалдаа үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй.

Машина, техникэ, тэдэнэй шухала оньhон деталь, частьнуудые hайнаар хадагалха тухай юундэ иимэ ехэ дэлгэрэнгыгээр дурдана, хэлэнэ гээшэб гэжэ зариман hанажа болохо. Теэд колхоз, совхозуудай зарим механизаторнууд, мэргэжэлтэд эдэ бүгэдые мэдэжэ байгаад гү, али тэрэниие тоодоггүй, үгышье hаа техническэ харууhанай заабариие hайн мэдэдэггүйhөө ехэ алдуу эндүү гаргана, ёhо гуримыень хазагайруулна.

Трактор, машинаяа зүбөөр хадагалбал, Тарилгадаа хэзээш бэлэн байхалта!

Дүрбэдэхеэр, үбэлдөө хүдэлгэгдэхэ тракторнуудта нэн түрүүн дүршэлтэй шадамар, hайн мэргэжэлтэй, техникэдэ гамтайгаар хандадаг хүнүүдые табиха хэрэгтэй.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, ажахынуудта хабарай тарилгын болоходо бүхы тракторнуудынь булта таряалан дээрэ нэгэ доро гарахаар бэлэн байха ёhотой гээшэ.

Машина, техникын хадагалалга тушаа хэлэжэ эхилhэн хойноо, илангаяа аккумуляторай батарейнүүдые зүбөөр хадагалха тухай тогтохо ушартай болоно. Энээниие олонхи ушарта механизаторнууд үшөөл сахидаггүй. Республикын колхоз, совхозуудта комбайн болон тракторнуудай аккумуляторай батарейе, ехэнхидээ үбэлынь электролидгүйгөөр, ольhыень унтараажа (разрядка хэжэ) хадагална. Заабариин ёhoop энэнь буруу байна. Юуб гэхэдэ, энээнhээ боложо, батарейнь досоохи шухала зүйлнүүд мууда, оньhон хүсэниинь буурашана ха юм.

Энээн тушаа жэшээ баримтануудые дурдаха, тоолохо болоо hаа заахагүй.

Хоринии үйлэдбэриин управлениин Үдын совхозой 4-дэхи отделенидэ (механигынь Сандан Жигжитов) бүхы трактор, машинануудынь тон хайша хэрэгээр хадагалагдана. Хуряалгын дүүрэhэнhээ хойшо олонхи комбайнуудынь ойроошье хүртөөгүй, намар хаана орхигдоо hэм, тэндээл тооhо шоройдо дарагдашанхай дарайлдажа байна. Комбайнууд досоохи, газаахи элдэб механизмо, hолоомо, шабар шоройhоо сэбэрлэгдээгүй. Тус совхозой 3-дахи отделенидэшье баhал иимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Силосэй ургамал хуряадаг комбайнууд намар хүдэлгэгдөөд орхигдоhоор тэрэ зандаа хаягдашанхай, сэбэрлэгдээшьегүй хэбтэнэ. Харин тэдэнэй хажууда коммунис ажалай ударник нүхэр Самбуевай ялайшатар аршаhан, сэбэрлэhэн, хэрэгтэй газартань тоhодоhон комбайн илгаржа харагдана. Нүхэр Самбуев бэшэ нүхэдhөө сүлөө ехэтэй байгаад, иигэжэ комбайнаа сэбэрлээ гээшэ гү? Үгы даа. Энэмнай техникээ эзэн ёhoop, гамтайгаар абажа ябадаг, үнэн сэхэ ажалша механизатор шуу. Теэд тэндэхи бусад зарим механизаторнуудтань тиимэ hайн ажалша hэшхэлэй үшөөл багашаг байhаниие энэ байдал гэршэлнэ бэшэ аал?

Тэрэшэлэн Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин олонхи ажахынуудшье машина, техникэдээ нарин нягтаар хандана гэхын аргагүй. «Сибиряк» колхозой түбэй мастерскойдо «СК-3» комбайнуудынь ёhoop сэбэрлэгдээгүй, эндэ тэндэ орхигдошонхой, хюрөө, аккумулятор гэхэ мэтэнь абтажа хадагалагдаагүй байна. Трактористнар М. Зверев, Н. Коротцев, В. Сороковиков, В. Павлов гэгшэдэй тракторнууд бүри гарhaa гаратараа ябуулагдажа, hалашоо шахуу. Нэгэ «МТЗ» түхэлэй трактор рамадаа хүрэтэр задалагдажа, хэрэгтэй юумэнь хуу тоногдошонхой. Эдэ бүгэдые колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Максимов, главна инженер нүхэр Самбаев гэгшэд үдэр бүрил хаража ябадаг.

Мүн эндэхи «Маяк» колхоздо машина, техникэ тон эзэн бусаар харууhалагдажа, харюусалгагүйгөөр хаягданхай. Артелиин главна инженер В. Доржиев энэ хэрэг намда хамаатай бэшэ гэhэндэл, бэеhээ холо болгоод, hанаа амар ябаха юм.

Тэдэнэй хүршэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо механизатор В. Холхоев «СК-2,6» түхэлэй шэнэ комбайн намар тушаажа абаhан аад, эбдэжэ, шабар шоройгоор хүдхажа хаяад, hүүлдэнь хэндэшье тушаангүй, ондоо область арилшоо. Энэ хүниие СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1962 оной Указай ёhoop хуулиин хэрэгтэ хабаадуулхаяа колхозой правлени юундэшьеб дүмэнэ. Эндэ трактористнар Кузнецов, Шалдушкеев, Хоренов, комбайнер Токуренов гэгшэд хүдэлмэриин үедэ машинадаа техническэ харууhа хаhа саггань хээгүй ябаад, ехээр муудхаажархёо. Мастерскойдоо тусхай байра бэлдээгүй дээрэhээ аккумуляторай батарейнүүдые комбайнернуудай гартань хадагалуулна.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Бэшүүрэй совхоздо техникэ баhал эзэн бусаар, муугаар ашаглагдана. Ургаса хуряалгын үедэ тус совхоздо «СК-3» түхэлэй 12 шэнэ комбайн нэмэжэ үгтэhэн байгаа. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэдэ комбайнуудые хүнүүдтэ даалгажа үгэхэдөө, тэдэнэй урда тээнь хүдэлжэ байhан «СК-3» түхэлэй хуушан комбайнуудыень мастерскойн хашаа соо асаруулжа табиhаар, ойроншье хүрөөгүй орхижорхёо. Тэдэнь яhала hайн, үшөө хэдэн жэл хүдэлхөөр машинанууд аад, эзэгүй, тооhо шоройдо дарагдажа байна. Тэдэнэйнь хэрэгтэй юумыень ошоhон ерэhэн хүн тоножо, задалжа дууhаха болоо.

Хамтын, гүрэнэй үнэтэ зөөри — машина, техникэдэ эзэн ёhoop хандаха, тэдэниие зүбөөр хадагалжа, hайнаар заhабарилха, харууhалха, шадамараар ашаглан хүдэлгэхэ гээшэ механизатор бүхэнэй нангин уялга мүн. Энэ шухала хэрэгые гуримшуулха, эрид hайжаруулха саг ерээ.

В. ХУТОРНОЙ,
республикын Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ министерствын механизациин таhагай начальник

ЗАЛУУ МАЛШАДАЙ ЗАЛИТА АЖАЛ

Мал ажалай продуктнуудые абаха, тэрэниие гүрэндөө элбэгээр худалдадаг болохын түлөө манай Ахын колхозуудай үргэн олон малшад эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байhан жэшээтэй. Мяха гүрэндэ худалдаха жэлэй түсэб эндэхи ажахынууд дүүргэнхэй. Эгээ мүнөө hү hааха, тэрэниие гүрэндэ тушааха жэлэй түсэб болзорhoонь урид дүүргэхэ гэhэн уряа дэлгэрэнхэй. Зарим колхозууднай дүүргэжэшье, дүүргэхэ дүтэлэнхэйшье гээшэ. Жэшээнь, «Коммунизм» колхоз hү худалдаха жэлэйнгээ түсэб 100,1 процент дүүргээд байна.

hү, мяха элбэгжүүлхэ хэрэгтэ залуу малшадай оруулhан хубитань угаа ехэ гээд тэмдэглэлтэй. Нилээд олон залуушуул, ВЛКСМ-эй гэшүүд мал ажал дээрэ хүдэлдэг, ажалай эрхим амжалта туйлажа, магтаал сууда хүртэжэ байдаг зэргэтэй. Жэшээнь, «Коммунизм» колхозой hаалишан, комсомол басаган, аймагай Советэй депутат Софья Хандакова hү hааха жэлэйнгээ уялгые эрбa hарын туршада дүүргэжэ, колхоз соогоо түрүү hуури лаб батаар эзэлэнхэй. Тэрэ нүхэрые ВЛКСМ-эй ЦК «Үйлэдбэриин залуу түрүүшүүл» гэhэн значогоор шагнаhан байха юм.

Тус колхоздо залуу хүбүүн Аюр Гармаев hаалишанаар хүдэлдэг, баhал бусадтаа жэшээ харуулан ажалладаг юм. hү hааха жэлэйнгээ түсэб арба hарын эсэстэ 107 процент болгоhон байгаа. Эрхим ажалай түлөө тэрэ hаалишан Москва хото ошожо, ВДНХ-е хараха эрхэ олоhон байна.

hү худалдаха жэлэйнгээ түсэб ноябриин 15-да дүүргэhэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз hаяхан «Малшадай үдэр» үнгэргэhэн байна. Тиихэдээ залуу малшад магтуулhан, бэлэг шанда хүртэhэн бэлэй. hаалишан басагад, комсомолой гэшүүд эгэшэ, дүү Евдокия, Нина Галсанова гэгшэдэй ажал хэрэг бүришье hаа дээрэ абтаhан. Эдэ хоёр ганса колхоз, аймаг соогоо суурханхай бэшэ, харин республика дотороо мэдээжэ болонхой.

Энэ колхоздо дунда hургуули hая дүүргэhэн Павел Хандаков, Шойдор Мандагаев, Владимир Доржиев гэгшэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр, ажалдаа шуналтайгаар хүдэлжэ байдаг. Аха нүхэдынь эдэ хүбүүдые бэрхэл ажалша хүнүүд болохо гэдэг.

«Улаан Аха», Кировай нэрэмжэтэ колхозуудаар айлшалаа hаатнай, ажалша залуушуул, согтой зугаатай хүбүүд, басагад баhал эршэтэйгээр холын гүүртэ, отаранууд дээгүүр мүн лэ ажаллажа байхал. Эгэшэ дүү Софья, Светлана Добшонованууд, Клара Нуртаева, Мария Самбаева, Софья Гармаева болон бусад алдаршанхай.

Мүнөө үедэ аймагай бүхы залуу малшад малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэрхын түлөө хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлжэ байна. Колхозуудтаа комсомолой эхин организацинууд өөhэдынгөө хамтын суглаанууд дээрэ малай үбэлжэлгые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэhэн байна. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомолой комитет партийна организацитай хамтаржа, нэгэдэмэл суглаа хэhэн. Парторганизациин секретарь нүхэр Гончиков, комсомолой комитедэй секретарь нүхэр Хамаганов гэгшэд энэ суглаан дээрэ малаа hайнаар ондо оруулха гол асуудалаар элидхээ.

В. ГАЛСАНОВ,
ВЛКСМ-эй Ахын райкомой секретарь.

Ленинэй орденто Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой коллектив Советскэ Конституциин үдэр ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтажа байна. Улаан-Үдэ городой ажалшадай депутадуудай Советэй депутат Георгий Семенович Папкинай хүтэлбэрилдэг электрослесарь нүүдэй бригада даабаряа холо үлүүлэн, 150 процент хүрэтэр дүүргэдэг. Зураг дээрэ: городой Советэй депутат Г. С. Папкин ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

СССР Куба хоёрой хоорондо нефть зөөдэг «нефтиин хүүргэ» гэжэ нэрлэгдэhэн, дэлхэй дээрэхи эгээн ута зам дүрбэн жэл үлүүтэй соо hаадгүй ашаглагдажа байнхай. Сүлөөтэ аралай энергетикэ, промышленность болон транспортдо шухала түлишэ абзашаhан совет танкернууд Кубын портнуудта таhалгаряагүй ошожол байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Луганск» танкер Гаванын портдо. Мантатомо соргонуудаар «хара алтан» харьялан урдана.

ТАСС-ай фотохронико.

АРАДАЙ ДЕМОКРАТИИН ОРОНУУДТА

СЛИВНИЦА—ШЭНЭ ГОРОД

Болгариин 14 тосхон городууд болобо гэжэ Болгарида болоhон социалис революциин 20 жэлэй ойн урда тээхэнэ, Арадай суглаанай ойн баярай сесси дээрэ соносхогдоо hэн. Тэрэ шэнэ городуудай нэгэниинь — Сливница болоно.

Сливница эртэ урда сагhaa түүхэдэ ороhон юм. Энэ тосхоной хэдэн үеын хүн зон өөрынгөө эсэгэ ороной албатантай хамта хэдэн зуун жэлэй туршада Турциин дарлалта доро мүлжэгдэжэ, хюдагдажа, тулюур туйган, үгытэй ядуу байдалые тэсэжэ байлай. Олонхи таряашад айхабтар үгытэй хооhон байдалтай hэн. Турциин богоолшолгоhоо мултарhан хойноошье тэрэ байдалынь хубилаагүй юм. Имагтал 1944 оной сентябриин 9-нэй hүүлээр Сливницын зон жаргалтай золтой байдалай үргэн замда гараа.

Энэ залуу город Софиhaa баруулжаа 30 километрэй газарта оршоно. Баруун, зүүн тээhээнь набтархануудаад, ой модотой хада уулануудхүреэлнэ. Урда захаарнь баруулhан, Югославиин хилэ тээшэ ошоhон түмэр зам гарана. Городой түбтэ, Ленинэй нэрэмжэтэ талмай дээрэ, ногоон скверэй дэргэдэ шэнэ байшан бии. Тэрээн соо Арадай городской совет, партиин горком, промкомбинадай управлени болон бэшэ хэдэн эмхи зургаанууд оронхой. Энэ байшан соо газар таряалан эрхилдэг ажалай кооперативай правлени баhа бии. Энэ кооперативта ойро шадарай 13 тосхон нэгэдэдэг, 8.000 гэшүүнтэй Культурын байшан зэргэлээд оршодог.

Горсоведэй секретарь Петр Трайков Сливница тухай иигэжэ хөөрэнэ:

— Урдань манай тосхоной эгээн үзэсхэлэнтэ юумэ гэхэдэ, вар гаргадаг тулюур мастерской бэлэй. Мүнөө тэрээнэй орондо мүнөө үеын томо предприяти хүдэлдэг. Тэндэ гурбан зуунhaa үлүү хүдэлмэришэн ажаллана. Городтомнай холодильнигуудые бүтээн гаргаха завод баригдажа байна. СЭВ-эй шатаар Иольнотой хамта мүнөө баригдажа байhан завод Сливницын эгээн томо предприяти болохо юм.

— Манай hуурин город болоhoор хоёр hapa хахад болобо, — гэжэ Петр Трайков хэлэнэ, — Тэрэнэй экономическа болон культурна хэмжээн ондоо городуудай хэмжээндэ хүргэгдэhэн дээрэhээ Сливница тосхон бэшэ болоhоо, городой тоодо оруулагдаа. Манайда бүхы юумэн: предприятинууд, театрнууд, кино, библиотекэнүүд, hургуулинууд, поликлиникэнүүд, ресторанууд, гостиницануудшье бии. Арадай засагай тогтоhонhoo хойшо Сливницада 800 гаран шэнэ гэр баригдаа, водопровод байгуулагдаа, ажалшадай квартирануудта телефонууд оруулагдажа байна. Городой зон 20 жэлэй туршада соо 2,5 дахин нэмэжэ, мүнөө 8.000 хүн болонхой.

Бидэ Культурын байшан ошожо харабабди. Энэ — городой культурын гуламта. Эндэ драматическа коллектив, хоровой капелла, танцевальна группа, хүүгэдэй хүгжэмэй hургуули, 15.000 боти номтой библиотекэ хүдэлнэ. Культурын байшангай залнууд соо лекцинууд, хөөрэлдөөнүүд, вечернүүд үнгэргэгдэдэг, элдэб янзын кружогууд ажалладаг.

Бидэ энэ городhoo үдын хойно бусаабди. Наран шангаар шарана. Городhoo үнгэржэ ябахадамнай кооперативна огородуудай үргэн талмайнууд эхилжэ, саашадаа намарай таряанай ногоон ковёрнууд тэдээниие hэлгэнэ; саагуурнь үндэр хадануудай оройнууд хүхэрэлдэнэ. Ябаhaар байтарнай, Сливницашье далда орошоо hэн.

Дмитрий БОЧАРОВ,
ТАСС-ай корреспондент.
Софи.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ЗОХЁОЛНУУД МОНГОЛ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

УЛААН-БААТАР. Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ гүрэнэй полиграфическа комбинат В. И. Ленинэй бүхы зохёолнуудай суглуулбариин XI ботиие монгол хэлэн дээрэ хэблэжэ гаргаба. Энээн тухай МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ.

КНР-тэ СААХАР ШАНАХА ҮЕ ЭХИЛБЭ

ПЕКИН. Хитадай хойто провинцинуудта свёклын шэнэ ургасаhaa саахар шанаха үе эхилбэ. Урда Хитадайшье провинциин заводууд саахарай тростнигhaa саахар гаргажа эхилhэн байна. Мүнөө жэлдэ нёдондо жэлэйхидэ орходоо КНР саахарай свёкло, тростник тариха талмайнуудые үргэдхэhэн байгаа. Эдэ ургамалнуудые хитад таряашад ехээр суглуулаа. Шэнэ саахарай заводууд баригдаа.

ВЕНГРИИН ХҮН ЗОНОЙ ТОО

БУДАПЕШТ. 1960 ондо ороной хүн зоной тоо бүридхэгдөө. ВНР-эй центральна статистическэ управлени тэрэнэй дүнгүүдые согсолжо дүүргэбэ.

1960 ондо Венгриин зон 10 миллион 6 мянган хүн байhан байба. Тэрэ гэhээр хүн зоной тоо 125 мянгаар дээшэлжэ, 1964 оной октябриин эхиндэ 10 миллион 131 мянган хүн болоо.

МНР-эй ШЭНЭ ФАБРИКАНУУД

УЛААН-БААТАР. Зүүн болон Баян-Үлгын аймагуудта Советскэ Союзай туhаламжаар баригдахаа байhан ноохо угааха шэнэ фабрикануудай түхеэрэлгэ болохо олон машинанууд Советскэ Союзhaa асарагдаба.

МОНЦАМЭ агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, гурбадахи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан ноохо угааха эдэ хоёр шэнэ фабрика промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай.

КУБА ТРОСТНИК ХУРЯАЛГАДА БЭЛЭДХЭНЭ

ГАВАНА. Бүхы Куба саахарай тростник хуряалгада бэлэдхэжэ байна. Ороной олон провинцинуудта комбайнернууд болон бригадын бригадирнуудые hургаха курсанууд, hургуулинууд хүдэлмэрилөө. Лас-Вильяс, Камагуэй болон Ориенте провинцинуудта 25 мянга шахуу хүн hайн дураарла тростник сабшахаяа плантацинуудта гарахаа түхеэржэ байна.

Советскэ Союзhaa асарагдаhан комбайнуудые хабсарха хэрэг hайнаар ябуулагдана. Мүнөө жэлдэ 500 иимэ комбайн хүдэлхэ юм.

(ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной декабриин 3.

Хуряалгын баатарнуудта — магтаал!

АМАРШАЛАЯ шамаяа, Владимир!

ОЧЕРК

ШЭНЭ АГРОНОМ Владимир Николаевтай халта уулзажа, зугалаа бэлэйб. Угаа набтархан аад, нарихан бэетэй. Һаяхан лэ дээдэ һургуули дүүргэһэн мэргэжэлтэ байба. Ажалай намтар гэжэ үгы шахуу. Тингээдшье олон үгэгүй, даншье хэтэрүү номгон абари зантай шэнги үзэгдөө. Үгэ хүүр захалаагүйдэш, нил һуужал һууха. Ямаршье бодолтой, зорилготой ябаһыень тухайлхань бэрхэ.

Минии нютагайхид шэнэ мэргэжэлтэеэ угтажа, намжаахан Ноёхоноо түбхинүүлээдшье байхадаа, «хэбтэһэн хони бодхоохогүй хүн даа» гэжэ залуу агроном тухайгаа хэлсэжэшье болоо. Заримашуул колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдыешье доохонуур шадхан зугаалаад абаһан байха. «Юугээл асардаг юм, мүнгэнэйл гарза бэшэ аал даа» гэлдэжэ байгаад, абяа шэмээгүйгөөр енгэлээшэд, хоротойгоноор миһэрэлдээшэдшье олон һэн даа. Хэды холуур хөөрэлдэдэгшье һаань, «шүбгэ мэшээгтэ хадагалхагүйш» гэдэгтэл, эдэ ярилдаанууд шэнэ агрономой шэхэндэнь хашар болон дуулдагша байгаа. Зүгөөр тэрэ энээгээр урмаа хухаржа, уруу дуруу ябаагүй юм.

Хэнэйшье мэдэхээр, зоной этигэл найдабарида хүртэхэ, тэрээниень хадгалха гээшэ хилбар хэрэг бэшэ ааб даа. Бодото дээрэнь хараагүйдөө, үрэ дүнгыень үзөөгүйдөө хүн юумэндэ этигэдэггүй гуримтай һэмнай. Теэд этигүүлхэнъшье бэрхэтэй. Эгээл тимэһээ ноёхонойхид түрүүшын үеэр олон үгэ шэнэ тушаалтан тухайгаа хэлгэһэн байха. Тиихэдэ үшөө агрономой ажал нэгэл ондоотой, аба абаһаар хэһэн бүтээһэн юумэниинь, ажалайнь үрэ дүн олоной нюдэндэ тобойсо харагдахагүй. Амбаар дүүрэн ороохо таряа ургуулжа абатараа хэһэн ехэ ажал хэгдэнэб, хургаа дарахаа тоолохоор бэшэ. Үрэһэ хүрэнгэһөө эхилээд, газар дайдаяа табан хургандаал адли дууһан мэдэхэһээ һайтагай, гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ зэргэтэйш. Хаана, ямар газар дээрэ ямар сортын үрэһэ тарибал, үрэ ехэтэй байхаб гэжэ тон зүб тобшолол хэгүйдөө хамтын хэрэгые гарза хохидолдо оруулжа болохош.

Ажабайдалай эгээл гол эдэ ёһо гуримуудые хүсэд мэдэржэ, хүндэтэ ажалайнгаа замые залуу агроном Владимир Николаев эхилһэн намтартай юм. Энэмнай мүнөө сэлгеэ уужам Ноёхоной эгээл мэдээжэ хүнүүдэй нэгэн болонхойл. Хамагай танил, олондо хүндэтэй. Тэрээн тушаа халтал дурдахада, хүн бүхэн сэдьхэлээ урмашан, «агроном хүбүүн гү?», «манай агроном», «бэрхэл хүйхэр даа» гэлсээд үргөө табихагүй. Одоол тиигэлдэхэдэнь, «горхо хараагүй аад, гуталаа бү тайла» гэһэн арадай аман үгын сэсэн удхань зүрхыеш хадхана. Тиимэ байдалда ороһон зон олон юм. Тэдэнэй дунда эдэ мүрнүүдые бэшэгшэ мүн лэ байлсаха.

ХОЛО ОШООДШЬЕ яахамнайб, үнгэрһэн зун һэн. Зунай һүни ямаршье богониб даа. Һаяхан лэ харанхы болошоһон аад, удангүй үүр сайшаба. Хэды эртэ байбашье, колхозой мастерскойн хашаа сооһоо алха халтын абяан суурятажа дуулдаһаар. Ужам ехэ хашаа соо жэрытэр табяатай байһан хори гаран комбайн болон элдэб машинануудай хооронгуур хоёр хүн иишэ тиишээ эрьелдэнэ. Халта тоһон болоһон хубсаһатайнь юушьеб даа нүгөөдэдөө сүлөө ябдагүй хөөрэнэ.

— Миша, ши ойлго. Таряа хадалгадаа үглөө мүнөөгүй орохо болоободи. Шанараа шангадха, хуряаха юумэмнай ехэ бшуу. Таряанай гараса һайн, — гэхэ зуураа, хажуудаа байһан «СК-3» комбайнии хургаараа заажа байгаад үгээ үргэлжэлүүлнэ. — Үглөөдэр өөрөө ерэжэ шалгахаб. Давай, заһабаряа түргэдхэ, унтаха сагнай барагдаа. Нүхэр ойлгоно ха юмши. Машина, техникэеэ нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтэ гамтайгаар абажа ябаха зэргэтэйбди. Тэдээгээр шадаал һаа, ехэ газар хахалха, таряа ехээр хуряаха, тэдэнэе һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ ёһотойбди.

— Зүб лэ даа, нажимаалхал байхабди, — гээд, нүгөөдэнь тобшохоноор харюусаба.

Удангүй тэдэндэ ойронь дүтэлжэ харахадамнай, агроном Владимир Николаев машинно-тракторна мастерскойе даагша Михаил Болхоев хоёр байгаа һэн...

— Нимэл хүн юм даа, сагай тулахада, унтаха амархаяа мартажархидаг. Жэгтэйл агрономтойбди, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Хайдапов сэдьхэлээ ехээр хананги хөөрэнэ. — Юрэдөө, Намсарай парторгмнай багшал хүн хадаа имэ агрономые олоо юм, — гэжэ түрүүлэгшэ мэдэрнэ. — Ажалаа хүсэд мэдэхэ мэргэжэлтэтэй боложо, һанаагаа амарбабди. Техникэ һайн шудаланхай, малшье мэдэхэ талаараа хэндэшье хүсэгдэхэгүй, түбшэн абари зантай. Толгой соогоо юушье бодожо ябаа һаа, тэрэнээ шалгаагүйдөө урид таамаг табижа, нүхэдэйнгөө урма хухалхагүй, болгоомжотойл хүн даа. Тэрэнэй ерэһэнһээ хойшо, һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада тогтууритай ургаса абажа захалбабди. Мүнөө жэл бүришье һайн, юу хэлэхэб, харахабди даа, дуулахабди.

САЙБАР САГААН «Волгын» урманда гэжэ табилуулнабди. Хоёр часһаа үлүү саг оналгүй түргэнөөр үнгэршэбэ. Нэлэнхы үргэн тараалангай заха үшөөл харагданагүй. Худөөгэй дардам харгын хоёр талаар һөөм ута хоолостой шэнисэ нахилзан гунхажа, хирэ-хирэ болоод лэ Хёлгын эрьеһээ бууһан һэбшээндэ намилзан, угаа ехэ далайн долгиндол адляар үзэгдэнэ.

Хэдэхэн жэлэй урда тээ энээгүүр нэлэнхы үргэн хубхай хооһон тала байгша бэлэй. Тэрэ үеэр Хёлгын-Дэбэдэ шэнисэ ургаха юм гээ һаатнай, нютагай зон наада барихаар шахуу болохо байгаа. Харин мүнөө... Мүнөө тэдэ энэ манай шэнэ газар гээд омогорхохо, шэнэ агрономоймнай үүсхэлэй үрэ дүн гээд элидхэхэ байха.

Зүб даа. Бухы һаһаараа бодожо ябаһан хүсэлэнгэйнгөө бэелһэндэ баясангүй яаха һэм. Тэрэниие шиидхэхэ үүсхэл гаргаһан мэргэжэлтэеэ магтангүй яахань бэ. Юуб гэхэдэ, гансахан һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 3472 гектар шэнэ атар газар тараалан болгогдоо, элдүүрилэгдээ ха юм. Үнгэрһэн 1963 ондо эндэхи механизаторнууд агроном Николаевай хүтэлбэри доро аяар 2700 гектар газар ашаглажа, гансахан шэнисынгээ талмай 6200 гектарта хүргэжэ шадаа. Тиихэдэ энээхэн хугасаа соо орооһо абалгаяа 12 дахин шахуу дээшэлүүлһэн байна.

Үрэжэлтэ талын дээжэ — алтан хэшэгээр урмашан, аян замайнгаа нүхэрэй зол жаргалтай нюур шарайе адаглан хаража ябахадаа, хэды шэнэн тэрэнэй урда зэмэтэй байһанаа хүсэд мэдэрхэ бэлэйб. Хожомынь даа, нэгэ һара тухай сагай үнгэрөөд байхада, дахин тэрээнтэеэ уулзахадаа, өөрынгөө урдын бодолые тайлбарилхадамни:

— Яахабши даа, хүндэ элдэб ушарнууд тохёолдодог ха юм, — гээд лэ уриханаар харюусаа бэлэй.

Энэньшье гайхалгүй һэн. Одоол тиихэдэнь, ажалша бэрхэ, түбшэн хүмнай имэл байдаг юм байна гэжэ бүришье лаблан тобшологдоо һэн. Үлүү ехэ шууяа ёһололгүйгөөр урдахи ажалаа бүтээжэл ябадаг, алдартай болоһон агроном Владимир Николаев мэтэ зоной үүргэ сэгнэшэгүй ехэ байнал даа.

Тэрэл үдэр Хёлго Сухэ хоёрой хоорондо үргэлжэдөө нэмжыһэн тараалангай газарые хаража ябахадаа, түрэл Ноёхонойнгоо малшад, механизаторнуудай һанаае хубаалдан, үнэн зүрхэнһөө Владимир Даниловичай алдар нэрые ходол һанажа ябааб. Эгээл тиихэдэ, энэ намартаа тэрэнэй ашата ажалай үрэ дүнгые дуулажа, улам баярлахабди гэжэ бүришье тухайлагдаа һэн. Үнэндөөшье тиимэ болоо.

Таряанай эдеэшэжэ байха үеэр хэды шанга халуунай болобошье, тарилгаяа эрхим шанартайгаар үнгэргэһэнһөө үндэлэжэ, хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн ургаса ноёхонойхид хуряагаа. Шэнэ газарай гектар бүриһөө дунда зэргээр 18 центнер шэнисэ хуряагдабал, урэжэл һайнтай үнөөхи Хёлгын-Дабын тараалангай гектар бүриһөө 22—31 центнер хүрэтэр шэнисэ абтаһан байна. Тэрэнэй ашаар эндэхид 15 мянган центнер ороохо гүрэндэ худалдаха түсэбтэй һаа, 35,2 мянган центнер тушааба. Тиихэдэ ерэхэ жэлэй ургасын үрэһэн — 23 мянган центнер эрхим шанартай ороохон амбаарта оруулагдаа, ехэнхинь тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй.

Хэнэйшье мэдэһээр, эдэ амжалтануудай зүндөө ерээгүйнь мэдээжэ. Хэды ехэ ажал, үүсхэл оролдолго гаргагдааб даа. Владимир Данилович ажалайнгаа замай түрүүшын алхам хэжэ эхилһэн сагһаа хойшо ажахыгаа эрхим сортын, һайн шанартай үрэһөөр хангаха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулһан байна. Нютагтаа элдэб ондо ондоо газарта олон сортын үрэһэ туршажа, эрхимүүдыень бухы тараалан дээрээ дэлгэрүүлжэ шадаһан. Тиихэдээ газар тараалангаа зүбөөр элдүүрилгэдэ онсо анхарал хандуулжа, тарилгынгаа ехэнхиень хэрээһэлүүлэн тариһан байна.

Үнгэрһэн намарай баян ургасын баатарнууд, механизаторнууд хаа хаанагүй олон бээ. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ ноёхонойхид ороохо ёһоороо ороно. Өөһэдынгөө найдамтай нүхэр Владимир Николаевай хүтэлбэри доро шэнэ амжалтада зоригжонхой. Дуулахабди даа, нютагайхидайм улам ехэ алхамууд тухай.

Хүн бүхэнэй ажабайдалда элдэб хүшэр ушарнууд дайралдажа, хүнэй хүсэл зориг болон эрмэлзэлгэнүүдые шалгадаг гээшэ ааб даа. Имэ ушарнуудай нэгэн эрхим агроном Владимир Даниловичай ажабайдалда тудаба гэхэдэ алдуу болохогүй гээд һанагдана. Тиимэ ушаралай түрүүшын шата дабагдаа гэжэ нэмэе. Мүнөө арюун һайхан ажалайнь үргэн харгы бүришье тодорбо, улам сэлигдэбэ.

Ив. ОЧОРОН.

СОЁЛШОДОЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

«Манай Андреевич»

ШЭМ ГЭТЭР шэмхэдэг декабриин хүйтэн тооһоржо байгаа һэн. Үндэр үндэр баханануудта аһаад, электро-дамжуулгын утаһануудые холбожо байһан зондо ямар гэлтэйб? Гарнуудынь бээрэжэ улайшанхай. Хажуугаар хорон жабар.... Зариманиинь тэсэхэеэболиходоо доошоо буужа, улаан дүлөөрөө урьялан байһан түүдэгэй хажууда бээрэһэн гараа бүлеэсүүлэн, зүрхэсэнгеэр үшөө дүүрэн утаһаяа татагдаагүй бахананууд өөдэ харасагаалдана. Эдэнэй һанал тааһандал тэндэ һууһан нэгэн хүхюугээр:

— Юу уруу дуруу болообто? Дуугаа татаял! — гэжэ хэлэхэдэнь, танил аялга соностожо, баранай досоошье бүлеэсэһэндэл болоо бэлэй. Тэрэ хүмнай электромонтёр Михаил Морозов бэлэй. Аяар гушаад онуудта, ЛВРЗ-гэй һаяхана баригдажа байхада, би тиигэжэ барилгын нэгэ талмай дээрэ хүхюун зугаатай, уйдаха гашуудахые мэдэхэгүй залуушаг хүнтэй танилсаа һэм. Тэрэнһээ хойшо Морозовтой нюурааранашье уулзаха, нэрыеньшье соносохо сагууд нэгэнтэ бэшэ бологшо һэн. Бухы завод соо соносхогдоһон захиралта соогуур һайшаалда хүртэгшэдэй дундашье тэрэнэй нэрэтэй ушарагша юм һэм. Зунай элдин үедэ Дээдэ-Онгостойн сэлюундэ заводоорхидой амаралтын хүхюу зугаае дэмжэһэн тэрэнэй гармониин аялгые, мүн: «Дуугаа татаял!» — гэһэн танил уряаеньшье дуулагша бэлэйб.

Харин Михаил Андреевичтэй ЛВРЗ-гэй аппаратна цех соо сугтаа хүдэлдэг болоһоор лэ ёһотоор танилсааб. Тэрэ түрүүн хараһанайхидамни орходоо газаа талаһаа хубилаа ха даа: нюдэндөө шэл зүүнхэй, толгойнь сайнхай, хүдэлсэньшье болгоомжотой удаан болонхой. Заһабарилгада ороһон приборнуудые тон анхаралтайгаар шалган үзэхыень, шанартайгаар заһан һуухыень харахадаа: «Баяншье барихаяа болёол хаш», — гээд һанахаш. Үгы, эндүүрээт. Манай цехтэ ороһонһоо хойшо хоёр лэ хоноод байхадаа, баянаа асаржа, үдын забһарлалгын үедэ сугларaад һууһан залуушуулда ошожо:

— Зай залуушуул, юу нюур нюураа харалсаад һуугаабибди. Дуугаа татаял! — гэжэ үнөөхил хүхюун зангаараа хандаба.

Цех соомнай үшөө улаан булангайшье бии болоогүй байхаһаа хойшо Михаил Андреевич уран һайханай самодеятельностиин кружок эмхидхээ юм. Мастернуудай байрладаг таһалга сооһоо баянай зүрхэ хүдэлгэмэ абяан, хаядалтайхан хатарай дорьбоон соностожо эхилбэ. Тиин түрүүшын бэлигтэншье тодорбо. Суг хамта хүдэлжэ байһан слесарьнууд Иван Волынец Валерий Кузьмин хоёрой мэдээжэ дуунуудые үнэхөөр артистнуудһаа дутуугүйгөөр гүйсэдхэхыень шагнахадаа, нүхэдынь гэлылдэбэ. Уянгын зөөлэн баритон хоолойтой Анатолий Долгих гэгшын аянга зэдэлүүлхэдэ гү, али приборшон Люба Калашниковагай гал уһандал хатараа харуулхада, хордоторнь альгадаа ташалдаа.

Эдэл тэрэнэй гараар уран һайханай хэрэгтэ шэлжэбэ ха юм. Теэд хорин табан жэлэй турша соо хэды олон бэлигтэн энэ хүдэлмэришэ хүнэй ашаар искусствада дурлааб? Хэды олон концерт наада өөрынгөө хүмүүжүүлһэн бэлигтэнтэй хамта барилга, колхоз, эмхи зургаан болон бусад газарнуудаар харуулааб!

Теэд эдэ бүгэдэ бэлэхэнээр бүтээгүй. Залуу һүрэгые сэдьхэлээрнь баяжуулхын, бэлигынь нээхын тула өөрынгөө сэдьхэл хүдэлгэхэ, бодолгото болохо, унтаншьегүй хонохо ушар оло гараа һааб даа. Михаил Андреевич мүнөө Люба Черкасовае һанаандаа ходо оруулдаг. Аппаратна цех соо Люба Черкасова гэжэ хэнэйшье урдаһаа сэхэ харахаяа түдэгэсэдэг, үгэ дуугүйхэн, даруухан басаган бии юм һэн. Басагадай нэгэтэ сугларaад аялгалжа һуухада, араһаань һэмээхэн ошоод шагнахадаа, бултан сооһоо Любын лэ хоолой юугээрээшьеб илгарна гэжэ онсолон досоогоо тэмдэглэбэ.

Теэд Любань дуулахаһаа гол таһа арсаба. Улайшанхай юумэ хүнэй араар хороо һэн. Энэш дуулаха дуратай аад, юрэ эшэнэ гэжэ Морозов тобшолоо юм... Нэгэтэл тэрэ басаганай сценэ дээрэһээ дуу дуулахыень шагнахадаа, баран гайхалсаа бэлэй. Имэ уян хухалгатайгаар дуулаха гэжэ хэн мэдэбэ, хүлеэбэ һэм. Теэд яагаад Михаил Андреевич Любые дуулуулжа шадаа хаб? Энэ асуудал хэншье мэдэнэгүй. Өөрынь лэ нюуса. Люба өөрөөшье хубилжа, ямаршьеб баяраар дэлбэрэн ябадаг болонхой. Теэд түрүүшээр хүндэ бэлэй. Михаил Андреевич Люба хоёр хамагай һүүлдэ үлөөд, дахин дахин шэнэ дуугаа дабтан сээжэлдэдэг, завкомһоо зорюута эрижэ асарһан магнитофон дээрээ дуугынь бэшэжэ, һүүлдэнь тэрэнэй абяагаар алдууень заажа үгэдэг, даамгай тэсэбэритэйгээр хандадаг һэн. Мүнөө Люба сүлөөтэй хүнгэнөөр, зоримгой абьяастайгаар дууладаг болонхой.

Иигэжэ локомотив-вагон заһабарилгын заводто Буряадай АССР-эй соёл культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ, электрослесарь Михаил Андреевич Морозов ажаллана, ажаһууна. Бүри һаяхана тэрэнэй хүтэлбэрилдэг аппаратна цехэй уран һайханай самодеятельность заводой харалгада хабаадажа, хоёрдохи һуури эзэлжэ, шаб шэнэхэн баян шагнал абаа.

«Манай Андреевич» гэжэ тэрээн тухай бүхы цехэйхид халуун дуратайгаар хэлсэдэг юм.

В. КАТОК.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ээлжээтэ репетици (зүүн гарһаа), ЛВРЗ-гэй аппаратна цехэй хүдэлмэрилэгшэд Л. Черкасова, Л. Калашникова болон слесарь-приборшон М. А. Морозов шэнэ аялга сээжэлдэжэ байна.

ЭРДЭМ НАУКАДА ШУНАГШАД

Гол түлэб физикэ, математика шэнжэлхэ зорилготой мэргэжүүлэгдэһэн 4 интернат һургуули СССР-тэ бии юм. Тэдэнэй нэгэниинь хоёр жэлэй турша соо Новосибирскэ университедэй дэргэдэ ажаллана, бусад гурбаниинь үнгэрэгшэ жэлдэ Ленинградай, Киевэй, Москвагай университедүүдэй дэргэдэ байгуулагдаа. Эдэ һургуулинуудые дүүргэгшэд дээдэ һургуулинуудта ороходоо тусхай хүнгэлэлтэ абадаггүй. Тиибэшье үнгэрэгшэ хабар Москвагай һургуулиин 11 класс дүүргэһэн 20 хүнэй 14-ниинь шанга конкурс дабажа, ниислэл хотын университедтэ, зургааниинь — техническэ институдуудта ороо.

ҺУРГУУЛИИН эхилхын урдахана үхибүүдэй бэшэһэн сочинени анкетэдэл адлирхуу байгаа һэн. «Энэ һургуули юундэ шэлээбиб?», «Эндэ ороходоо, һаналаа хүсэлдүүлээ гүб?» гэһэн хоёр асуудалда харюусахыень тэдэнэртэ дурадхагдаһан юм.

Арбадахи классай Александр Назаренко иигэжэ бэшэнэ: «Яахадаа имагтал физик (математик) болохоёо хүсөөбиб гэжэ тайлбарилха хэрэгтэй гэжэ ойлгоноб. Энэ асуудалда тон зүбөөр харюусахань бэрхэтэй юм. Тиибэшье математика үзэхэдөө эгээл хэрэгтэй юумэеэ хэнэб гэжэ һанагшаб. Жэшээнь, би географи үзэхэдөө математика үзэһэндэл сэдьхэлээ ханадаггүйб».

Бусад олохон һурагшадшье эгээл иимэрхүүгээр бэшээ. Үнэндөө тэдэнэр Назаренкын бэшээшэдэл «юрын шалтагаануудые» дурдана. Тиибэшье тэдэнэр өөһэдынгөө үг зорилгые эртэ мэдэһэн тухайгаа бэшэнэ. Тэдэнэр энэ һургуулида үшөө ерээдүй байхадаа урогоо шагнаһаараа, ном соо уншаһаараа сэдьхэлээ ханахаяа болиһон байгаа. Тэдэ һурагшад дээдэ һургуулинуудай студентнэртэ зорюулагдаһан номуудые ехэнхи ушарта өөһэдөө ойлгохые оролдодог, багшанартаа асуудалнуудтайгаар хандадаг һэн, тэдэ асуудалнуудтань багшанарынь харюусажа шададаггүй байгаа.

Арбадахи класста һуража байһан Татьяна Гриншпак намда иигэжэ хэлээ һэн: «Эсэгэмни минии дунда һургуулида үшөө ороодүй байхада дробь (бутархай тоонууд) тухай ехэл һонирхолтойгоор, самбарай дэргэдэ мел барьяад багшанарай хэлэһэндэл бэшэ, харин бүри бишыхан үхибүүдтэ ойлгуулһандал адляар хөөрөө һэн. Тиигэжэ ойлгуулхадань намда ехэл һонин шэнги байгаа бэлэй. Манай гэртэ нэгэ хэды яблока байһан юм. Тоо бодолгодо тэдэ яблоконуудаа хэрэглэһээр бултыень эдижэрхёо һэм... Тиимэ эрдэм наука амтатай шэнги байгаа һэн...».

Наука «амтатай» байгаа гэһэн үгэ һургуулиин бүхы һурагшадта хабаадана. Тэдэнэр областной физико-математическа олимпиадада саг үргэлжэ хабаадалсаа, олимпиадын нэгэниинь һурагша бүхэнэй ажабайдалда шиидхэхы удха шанартай байжа болоо. Яахадааб гэхэдэ, тэрэ олимпиадада Москвагай университедэй түлөөлэгшэд ошоһон юм. Тэдэнэр бэлигтэй үхибүүдые элирүүлээд, мэргэжүүлэгдэһэн һургуулида конкурсын шалгалта барихыень дурадхаха зорилготой байгаа.

Тиимэ экзамен табан үхибүүн бүриин оройдоол нэгэниинь барижа шадаһан юм...

* * *

Москвагай энэ һургуулида Москвагай нэгэшье үхибүүн һурадаггүй. Советскэ Союзай Европын хубидахи Россин Федерациин областьнууд болон автономито республиканууднаа ерэһэн 355 үхибүүд эндэ һуралсана. (Новосибирскын һургуулида Сибириин, Алас Дурнын үхибүүд һуралсадаг).

Һургуулиин хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын һарануудта «хэтэрмэ» буруу үзэл баримталдаг һурагшадтай багшанар үдэр бүри шахуу тэмсэдэг байгаа. Физикэ, математикаһаа ондоо предмедүүдые ехэ багаар заабал дээрэ, үгышье һаа программаһаа огто гаргажа хаяха шухала гэжэ тэдэ һурагшад тоологшо һэн. Ном дээрэ үглөөгүүр болотор һурагшадай һуулгые болюулхын тула үдэшын 11 часта бүгэдэнэй унталгадаа орохо захиралта захиргаанай зүгһөө гаргагдаһан байгаа. Тиихэдэнь зарим һурагшад һүниндөө туалет соо сугларадаг болоһон юм...

— Гансал математикаар үхибүүдэй хэтэрхы ехээр һамааралгые болюулха асуудал наада энеэдэн бэшэ, харин манай һанаа сэдьхэл ехээр зобоогоо һэн, — гэжэ һургуулиин директор Петр Кузнецов хэлээ. — Гансахан һалбари шудалһан, өөрын үзэл бодолгүй, гооногор хүзүүтэй, халтад гэбэл туберкулёзоор үбдэхэ вундеркиндүүдэй (угаа бэлиг шадабаритай үхибүүдэй) питомник байгуулха дурагүй байгаабди.

Кузнецовой зураглан харуулһан уйдхарта ушарал тохёолдохогүй байха. Баскетболой талмай дээрэ хүсэеэ үзэлсэжэ, гэшхүүрэй перилээр һолжорон орожо байһан үхибүүдые хурааб. Ниитын темээр болоһон арсалдаан хамараа сохилгооршье дүүрэдэгынь эли. Юрын һургуулинуудта болодогтол юумэн болоно.

Эдэнэрэй олонхинь футбол, баскетболоор наададаг, гимнастика хэдэг, уһанда тамардаг, хүнгэн атлетикээр, стол дээрэхи теннисээр наададаг юм.

Ганса һалбари баримталан ухаан бодолоо хүгжөөхэ аюултай һургуулиин багшанар мүн лэ шадамараар тэмсээ. Эсэсэй эсэстэ «хэтэрмэ» үзэл баримталагшад өөһэдынгөө буруує мэдэрээ. Тэдэнэрэй нэгэниинь сочинени соогоо һаяхан иигэжэ бэшээ: «Гуманитарна предмедүүд тухай минии һанаашалга буруу һүрөө. Эдэ предмедүүдые бүри ехээр шудалха хэрэг гарана. Ниихэдээ зүйтэйшье байжа магад? Мэдэнэгүйб».

Үхибүүд литература болон түүхые юрын һургуулинуудта үзэдэгтэл адляар үзэнэ, Николай Герасимовай заадаг литературын урогууд һонингүй гэжэ хэлэхэеэ хэниинньшье зүрхэлхэгүй гэжэ би этигээб.

Хүн түрэлтэнэй түүхын элдэб үзэл бодолдо, мүнөө үеын байдалда зорюулагдаһан лекци, үгэ буляалдаан һургуулиин һурагшадай анхарал ехээр татажа, багшанарые гайхуулаа. Италиин гайхамшагта скульптор, архитектор, уран зураашa Микеланджело Буонаротти гэгшын зохёохы ажал ябуулга тухай лекциин актова залда болоходо тэндэ сүлөө нэгэшье һуури байгаагүй. Тэрэ лекциие һургуулиин багшанарай нэгэн, математик, СССР-эй Наукануудай академиин бодото гэшүүн Андрей Колмогоров уншаһан юм...

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

ТАНИЛСАГТЫ: Пурбо-Доржо ГАРМАЕВ

Уран зохёолшодой холбооһоо Пурбо-Доржо Гармаевай хэдэн шүлэгүүдые намда һаяхан эльгээгээ. Ушарынь хадаа, энэ залуу нүхэртэй танил бэшэшье һаа, нэгэ нютагай байһан байбабди. Пурбо-Доржо Гармаев наймадахи класс дүүргээд, түрэл колхоздоо нэгэ жэл хүдэлөөд байна. Хоёр-гурбан жэлэй саана шүлэг бэшэжэ туршаа.

Пурбо-Доржын шүлэгүүдые уншажа танилсахадаа би баярлааб. Юундэб гэхэдэ, урдань хэлэгдэһэн бодолнуудай шүлэгүүд соо дайралдабашье, зарим мүрнүүдынь ута, уншахада хүшүүншэг байбашье, яһала зохид удхатай шүлэгүүдые тэрэ бэшэнэ. Хэрбээ саашадаа энэ харюусалгатай ажал дээрэ үнэн зүрхэнһөө хүдэлбэл, бүри һайн шүлэгүүдые Пурбо-Доржо бэшэхэ ха гэжэ найдамаар. Танай анхаралда хэдэн шүлэгүүдыень табинаб.

Алексей БАДАЕВ.

ЗЭДЭГЭНЭ

Шад улаахан зэдэгэнэ
Сэлсыхэдэжэ хэбтэнэ эндэхэнэ.
Набша дороо хороно,
Намһаа тэрэ хоргодоно.
Эгтээл намһаа хоргодонош,
Эндэһээ хаанашье ошохогүйб.
Дүүтэеэ энээхэн түйсэеэ
Дүүргээгүйдөө бусахагүйб.

ШЭНЭХЭН БОТИНКА

Шэнэхэн ботинка углаһан аад,
Шалбааг соогуур ойможо,
Шал мяхан болгожорхёод
Шуухиржа ябаһан Шэмэдые
Төөдэйнь зада зэмэлхэнь даа,
Түбэгтэйл юумэн болохонь даа.

Хандама, Сэндэмэ, Зоригто

Хандама, Сэндэмэ, Зоригто
Хахасашагүй хани нүхэд юм.
Хаанашье тэдэниие харахалта
Хододоо сугтаа ябадаг юм.
Гурбадахи классай һурагшадһаа
Гурбаниинь эрхимээр һурадаг юм.
Хэд гээшэб эдэнэрнай?
Хандама, Сэндэмэ, Зоригто.
Багашуулые гасаалдаггүй,
Бэшэ нүхэдтөө туһалдаг.
Наадажа зайжа ябадаггүй,
Номоо саашань шудалдаг.
Хэд гээшэб эдэнэрнай?
Хандама, Сэндэмэ, Зоригто.

Хяагтаһаа ерэһэн БЭШЭГ

ДҮЛИИ ААД, ДҮЛИИ

Нүхэр Игумнов Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой һаалиин 2-дохи фермэдэ эрхилэгшээр ажалладаг. Нэгэтэ үглөөгүүр ажалдаа ерэхэдэнь һаалишад, мал адуулагшад тэрэнһээ иигэжэ асууна ха:

— Зай, Анатолий Семенович, газетэдэмнай һонирхолтой юу бэшэнэб даа?

Амандаа уһа балгаһан шэнги үгэ хүүргүй болошоод, эрхилэгшэ юуншье гэжэ харюусахаяа һанажа ядана. Юундэб гэхэдэ, энэ нүхэрнай юрын малшадһаа нилээдгүй бага юумэ мэдэдэг байгаа бшуу. Анатолий Игумнов халаа газетэ захидагшьегүй, уншадагшьегүй, ядахадаа радиошье шагнадаггүй нүхэр байһан. Угайдхадаа нүхэр Игумнов үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө мянган килограмм һү һааха гэһэн Сэлэнгын совхозой һаалишадай үүсхэл уряатай үшөө танилсаагүй байшоо. Ушар имэһээ сэлэнгынхидэй нээмэл бэшэг Шара-Голой фермэдэ мүнөө болотор зүбшэн хэлсэгдээгүй.

Мүнөө хаа хаанагүй хэблэлдэ захил абтажа байна гээшэ. Холхее холбооной отделениин хүдэлмэрилэгшэд газетэ захихыень нүхэр Игумновта дурадхаһан байгаа. Тиихэдэнь: — Намда газетэшье, журналшье хэрэггүй. Тэрээнгүйгөөр гэмгүй ажаһууха байнаб, — гэжэ тэрэ харюусаа.

Имэ хүн фермын түс коллективые саашадаа эдэбхитэйгээр хүтэлбэрилжэ шадаха гээшэ гү гэжэ колхозой парткомһоо асуугдана.

А. СУРМАЧ.

Улаан-Үдын шэлэй механизированна завод дээрэ имэ юумэ ходо хаража болоно: ном хүдэлдалган түлэг дундаа ябажа байха. Заводой нилээд олон хүдэлмэришэд өөрын библиотекэнүүдтэй, тиимэһээ шэнэ ерэһэн номуудые шэлэн абана ха юм. Зураг дээрэ: үдын забһарлалгын үедэ хүдэлмэришэд шэнэ ном, журналнуудые хаража байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Мүнөөнһөө эхилһэн бэлэдхэл

Үргэн Эхэ оронoймнай ажалшад 1967 оной ноябрь һарада тэмдэглэгдэхэ Агууехэ Октябриин Социалис революциин 50 жэлэй ойе ажалай ехэ амжалтаар угтахын түлөө мүнөөнһөө бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Оронoймнай уран зохёолшод, тэрэ тоодо манай Буряадай АССР-эй литераторнууд, энэ шухала һайндэртэ бэлдэжэ эхилэнхэй.

Республикымнай уран зохёолшод болон поэдүүд Чимит Цыдендамбаев, Африкан Бальбуров, Шираб Нимбуев, Цырен-Дулма Дондокова болон бусад томо зохёолнуудые бэшэжэ байна.

Манай үеын түлөөлэгшэд — хүдэлмэришэд, колхозникуудай ажабайдалда зорюулагдаһан шэнэ номуудые Цырен Шагжин, Раиса Белоглазова, Николай Дамдинов, Барадий Мунгонов бэшэжэ эхилээ.

Б. ОЛЕНИН.

ЭДИР УРАН ЗУРААШАД. Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

ЭРДЭМ НАУКАДА ШУНАГШАД

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта).

Москвагай университедэй ректорэй приказаар баталагдаһан совет һургуулида туһална. 59 багшанарай 17-ниинь МГУ-гай багшанар юм. Академик Колмогоров, наукын доктор Владимир Арнольд математикаар, академик Исаак Кикоин, профессор Яков Смородинский физикээр заана. Филологиин факультедэй кафедрые даагша профессор Ольга Ахманова хари хэлэнүүдые, толгой эсэлгые болюулха асуудал шэнжэлдэг доцент Владимир Нагорный физкультура заадаг.

Ехэ сүлөөгүй эдэ хүнүүд ажалайнгаа түлөө табашье сагаа абадаггүй. Тиибэшье тэдэнэр һургуулиин расписаняар хараалагдаһанда орходоо нилээд ехэ саг гаргашалдаг. Тэдэнэр булта шахуу урогойнгоо хажуугаар физикэ, математикын элдэб асуудалнуудаар кружогуудые хүтэлбэрилдэг. Академик Кикоин һургуулида неделидээ хоёр дахин ерэхын тула университедтэ лекцинүүдые уншахаһаа огто арсаа.

Александр Блантерай эсэгын ехээр ғайхаһан тухай намда хүнүүд хөөрөө һэн. Ушар юуб гэхэдэ, Блантерай хүбүүндээ ерэхэдэнь тэрэнь ехэ математигуудай нэгэн болохо Колмогоровойдо һуужа байгаа, харин нэгэтэ тэрэ эрдэмтэнтэй уулзахаяа ерээд, хүлеэжэ ядаһандаа бусаһан юм.

Олохон хүбүүд Колмогоровтой танилсаагүй байхадаа тэрэнине гэгээн гэрэлтэ бурханда адляар һанадаг байгаа. Энэ эрдэмтэн наукын янза бүриин һалбари ехээр мэдэдэг, тон юрын абари зантай байһаараа һурагшадай дунда ехэ хүндэтэй болоо. Академик Колмогоров үхибүүдтэй туристска аяншалгада ябалсадаг, түүдэгэй хажууда нэгэ котелогһоо эдилсэдэг, тэдээнэй үгэ буляалдаанда хабаадалсадаг юм. Микеланджело тухай лекци уншаһандаал адли шүлэг зохёолгын дүрим тухай лекциеэ һурагшадта мүн лэ һонирхолтойгоор уншахаар академик бэлдэнэ ёһотой.

Франциин композитор Дебюсси, уран зурааша Пикассо гэгшэдые һайнаар мэдэдэг Колмогоровой һургуулида заадаг болоһонһоо хойшо гуманитарна предмедүүдтэ дурагүйшүүл гол түлэб номгороо гэжэ һананаб. Кумранай гар бэшэг һайнаар мэдэдэг Кикоиндал (урдань Советскэ Союзай эрхим һэлюуршэдэй нэгэн байһан) адли хүнүүд эндэ олон бии. МГУ-гай литературын багша Николай Герасимовыешье абаад үзэе, тэрээнэй хэһэн урогуудынь сэсэ буляалдаанда адлирхуу болошодог...

Эдэ хүнүүд үхибүүдтэ ехэ һонирхолтой юумэнүүдые ойлгуулна... Гэхэ зуура, нигэжэ ном заалга үхэр бүүгаар борбилоо буудаһантай жэшээтэй болошоно бэшэ гү? Академигүүдые һургуулида байлгахань гарзатай бэшэ гү?

Исаак Кикоин гарзатай бэшэ гэжэ тоолоно: «Бидэнэр өөһэдынгөө тала хаража, өөһэдынгөө кафедрануудта мэргэжэлтэдые бэлдэнэбди. Эдэ хүбүүд ломоносовууд, ньютонууд болохо байха гэжэ нэгэ газетэ бэшээ һэн, тэрээндэнь би этигэнэгүйб, тиибэшье тэдэнэр эрдэмтэд болохол байха. Гадна тэдэнэр олон һалбаряар мэргэжэхэ».

Академик Колмогоров энэ асуудалда бүри дэлгэрэнгыгээр харюусаа:

— Туйлай түргөөр хүгжэжэ байһан мүнөө үеын эрдэм наукын эрилтэнүүдһээ һургуули гээгдэнэ гэжэ олон оронуудта элирүүлэгдээ. Энэнь математикада мүн лэ хабаадана. Харин СССР-тэ тусхай программаар 200 шахуу һургуули хүдэлнэ. (Тэдээнэй һайниинь манай һургуулиһаа дутуугүй юм). Физико-математическа заочно хэдэн арбаад һургуули бии, бэлигтэй хүбүүдые элирүүлхэ зорилгоор жэл бүри олимпиаданууд үнгэргэгдэдэг. Эдэ бүгэдэ үшөөл хангалтагүй гээшэ. Зохихо хэмжээнүүдые абахын хажуугаар һургуулиин номуудые үндэһөөрнь шэнэлэн заһаха, үнэндөө —шэнээр зохёохо шухала гэжэ олохон эрдэмтэд (тэрэ тоодо бишье) тоолоно. Энэ ажалда эрдэм, наукын гэгээн ухаата, эрхим түрүү хүнүүд хабаадалсаха юм: номууд соо бэшэгдэһэн материалнууд үнгэрэгшэ зуун жэлэй һүүлшын үедэ, энэ зуун жэлэй түрүүшын хахадта физикэ, математикын туйлаһан туйлалтые харуулха бэшэ, харин эгээл мүнөө үеын туйлалта харуулха зэргэтэй.

Эгээл нимэһээ тон бэлиг шадабаритайгаар бэшэш һаа, һүбэлгэн бэрхэ үсөөханшье хүбүүдтэй нягта холбоо барисаа байгуулха гээшэ гүрэн түрын удха шанартай болоод байна. Нигэжэ холбоо барисаа байгуулга зүбөөр зааха арга метод зохёоходо туһалха юм... Программада саашадаа хубилалта болохошьегүй байгаа һаань, энэ ажал туһатай гэжэ би тоолохо байгааб. Яахадааб гэхэдэ хүбүүд үзэһэн материалаа ехэ һайнаар ойлгоно.

Һургуулиин байгуулагдаһанһаа хойшо багахан саг үнгэрөө, гэбэшье эдэ һургуулинууд юрэ туршалгын тулада эмхидхэгдээ гэхээр бэшэ болоо. Университедүүдтэ эрхим бэлэдхэлтэй хүнүүдые һурган гаргаха шэнэ арга бии болоо гэжэ найдамтайгаар баталан хэлэхэдэ болохо. Нимэ һургуулинууд һаяын жэлнүүдтэ хэдэн дахин олошорхо байха. Шэнэ һургуулинууд эрдэм, наука түргөөр шудалхадань хэдэн мянган хүбүүдтэ туһалха юм.

Анатолий АРХИПЕНКО.
АПН-эй корреспондент.

«ШАНТАГАРХАНУУДАЙ» ХУБИ ЗАЯАН

Гушан жэлэй урда тээ Эрхүүгэй 6-дахи һургуулиин һурагшад, литературна кружогой гэшүүд гэртээ, һургуулидаа юу хэдэг тухай, аяншалга ба экскурсинууд тухайдаа ном бэшэһэн юм.

Тэрэ номоо «База курносых. Пионеры о себе» гэжэ нэрэтэйгээр гаргуулаа бэлэй. Тэрэнэйнгээ түрүүшын экземплярые Алексей Максимович Горькидо эльгээжэ, энээн тухай сэгнэлтэ үгэхыень, ямар дутуунуудтай байһан, хайшан гэжэ заһаха тухай, тэрээн (ном) соо ямар һайн юумэнэй бии тухай бэшэхыень гүйһан байгаа.

Горький нигэжэ харюусаа һэн: «База курносых» гэһэн нэрэтэй номыетнай абажа уншааб,—ехэл һонин дэбтэр байна, үхибүүд... Тунхаглагдаһан авторнуудай тус бүриин зохёон найруулха шадабари тухай хэлэхэгүйб, — энээн тухай хэлэхэнь эртэ, таанадта хохидолтой муушье байжа болохо.... Үгэ бүхэнэйнгөө ханхинажа, яларжа байхаар, үгүүлэл дотор улуу үгэнүүдэй байхагүйгөөр, харуулхаяа хүсэһэн юумэнтнай уншагшадта тон тодоор, ойлгосотойгоор найруулагдадаг байхаар бэшэжэ, хүнүүд тухай, ажабайдал тухай бэшэжэ һураха ёһотойт».

1934 оной зун 15 пионер — номой авторнууд Москва ошожо, Совет уран зохёолшодой нэгэдэхи съездэ байлсаһан, пионерка Алла Каншина тэндэ амаршалгын үгэ хэлэһэн юм. Горький эдэ үхибүүдые уриһан байгаа. Алексей Максимович «В людях» гэһэн номойнгоо нэжээд хэһэгые тусхай гаршагтайгаар тус бүхэндэнь бэлэглээ бэлэй. Эдэ үхибүүд ниислэл хотоһоо бусаһанай һүүлээр Горькитой уулзаһан тухайдаа шэнэ ном бэшэһэн. Тэрэнь «Горькидо айлшалаад» гэжэ нэрэтэйгээр 1936 ондо хэблэгдээ һэн.

Сагшье ошожо, «шантагархан» басагад, хүбүүд Советскэ Союз соогуураа тараһан байгаа. Мүнөө тэдэнэр хаанаб? Хэд болооб? Эдэнэй хуби заяан ямараар бүридөөб?

«База курносых» гэжэ номой авторнуудай нэгэн Баир Шаракшанэтэй Улаан-Үдэдэ уулзааб. Тэрэ нигэжэ хөөрэбэ:

— Дайнай урда тээ Ленинградта һураа һэм, тиихэдээ һургуулиингаа ханинар, номой авторнууд — Алла Каншинатай, Ара Манжелес болон бусадтай ходо уулзадаг байгааб. Хэнэйнгээ хаана, юу хэжэ байһан тухай ходо мэдэлсэжэ байгаа һэмди. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Гриня Ляуфман, Рафа Буйгишвили армида мордоһон юм. Минии аха Або лётчик болоод, Москвагай оршондохи нютагуудые хамгаалалсаа һэн. Галя Кожевина, Алла Каншина, Соня Животовская — журналистнууд, харин Аня Хороших—оршуулагша болоһон. Ада Розенберг һургуулидаа багша боложо бусаһан байха. Би флодто татагдаад, бүһэлэгдэһэн Ленинградта алба хээ һэм. Дайнай дүүрэһэн хойно Гриня Ляуфмантай уулзаа бэлэйб. Тэрэмнай Бронетанкова сэрэгүүдэй академи дүүргээ. Минии аха Абошье полковник, техническэ эрдэмэй кандидат болонхой, Совет Армида алба хэнэ.

— Дурсагдаһан номой авторнууд үни хада бэеэ хүсэбэшье, пионер байха үеынгөө хани барисаае мартадаггүй юм,—гэжэ Эрхүүдэхи хари хэлэнүүдэй институдай английска факультедэй декан Анна Хороших намда хэлээ һэн.—Тэдэ нухэдэйнгөө олонхитойнь бэшэг абалсадагби. Горькиин зүбшэл бидэ бүгэдэндэ ехэ туһа хүргөө. Женя Безуглова — багша, Рафа Буйгишвили—инженер. Горькиин зүбшэлые бэелүүлэн, (зураг зуража һураха һэншэ гэжэ Ара Манжелестэ захиһан байгаа) Манжелес уран зурагай академи дүүргээд, мүнөө Ленинградта скульптораар хүдэлмэрилдэг.

Виталий ЗОРКИН.
(АПН).

ДЭЭДЭ-ҮШӨӨТЭЙ НЮТАГТА

ХАМТЫН ХҮСЭНЭЙ ХАБА ЕХЭ

Зэдын Дээдэ-Үшөөтэйн арба нэгэн жэлэй һургуулида гансахан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй хүүгэд һуралсадаг бэшэ, мүн дүтын бусад тосхонуудай ажалшадай үхибүүд һуралсана. Мүнөө жэл һургуулиин дирекци болон һургагшадай коллектив һуралсалай хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ, мүн һургуулитай түрэлхидэй хани барисаан тухайда ехэ анхарал хандуулаа.

Түрэлхидэй суглаан һаяхан һургуулида боложо, тэрээндэ 160 гаран хүн хабаадалсаһан байна. «Хүүгэдые хүмүүжүүлгэдэ түрэлхидэй үүргэ» гэһэн элидхэл һургуулиин директор нүхэр М. Д. Цаганов хэбэ. Директорэй хэһэн элидхэл суглаанда хабаадагшадай анхарал ехээр хандуулаа. «Коммунизм» колхозой правлениин түрүүлэгшэ Б. Л. Мурхонов, һургуулиин хуушанай багша З. М. Балдаева, колхозниигууд Ц.-Д. Г. Галсанов, Д. Д. Доржиев болон бусад үгэ хэлэхэдээ, зарим түрэлхидэй хүүгэдые хүмүүжүүлгэдэ анхаралаа багаар хандуулдаг байһан тухай тэмдэглэхэ зуураа гансахан һурагшадай дунда бэшэ, мүн залуушуулай дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине шангадхаха тухай дурадхаба. Суглаанда хабаадагшад хүүгэдые хүмүүжүүлгэдэ хамтынгаа хүсые хабаадуулха гэжэ хөөрэлдэбэ.

Удаань философиин эрдэмэй кандидат П. Н. Хадалов шажанай хорото номнол тухай асуудалаар лекци уншаһан байна.

АЙЛ БҮХЭНДЭ— ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

Газетэ, журнал захигшадай тоо жэл ерэхэ бүри улам олошорно. Гансахан Дээдэ-Үшөөтэй нютагта 870 хэһэг элдэб газетэ, журнал абтана. Жэшээнь, эгэшэ дүү малшад Ванжиловтан 71 түхэриг 50 мүнгэндэ 14 ондоо нэрын хэблэл захиһан байна. Колхозой агроном Д. Б. Лумбунов, инженер Н. Б. Бужанаев гэгшэд тус бүридөө 13 хэһэг газетэ, журнал ерэхэ жэлдэ абаха.

Тиихэдэ хонишон С. Абашеев, гүүртые даагша С. Х. Ванданов, механизатор Ц. Б. Лубсанов, шофер Л. Г. Лубсанов, һаалишан Е. Ц. Дашеева гэгшэд 1965 ондо 7-һоо 10 хэһэг хүрэтэр элдэб газетэ, журнал уншахань.

СЭБЭР, ЗОХИД

Мүнөө жэл медицинскэ пунктын шэнэ байшангай барилга дүүргэгдээ. Байшангай уужам таһалганууд соо үбшэнтэн үзэгдэхэ, процедурна арга хэгдэхэ юм. Нүгөө хахадтань эхэнэрэй нарайлалгын таһаг оруулагданхай. Эдэ таһалганууд һайнаар түхеэрэгдэһэн.

Медпунктын шэнэ байшан сэбэр, зохид, дулаан.

ШЭНЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Колхозой һаалиин хоёр гүүртэдэ үнеэдтэ концентрат тэжээл бэлэдхэхэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд толхогдобо. Малай тэжээл гол түлэб эһээгдэн бэлдэгдэнэ. Энэ хадаа малшадай ажал хүнгэдхэхэһөө гадна тэжээлэй шанар һайжаруулна.

К. ДОРЖИЕВ.

Зэдэ.

ГЕОЛОГУУДТА ЖЭМ ГАРГАГША

Владимир Прокопьевич Арсентьев, Николай Петрович Михно гэгшэдэй хүтэлбэри доро ажаллаһан геологууд манай республикын геологуудай шэнэ карта зохёожо дүүргэбэ. Тус карта зохёолго аяар гурбан жэлэй туршада хэгдэһэн, бэлэдхэгдэһэн байна. Буряадай геологуудай экспедициин суглуулһан болон тоото материалнууд согсологдожо, шэнэ малтамалнуудай уурхайнууд оруулагдаһан, тэмдэглэгдэһэн байна.

Шэнээр зохёогдоһон геологуудай хэрэглэхэ карта зунай үедэ республикын геологуудай аяншалагшадай шухаг малтамалнуудые бэдэрхэдээ хэрэглэхэдэ туһатай байхань дамжаггүй. Шэнэ карта байгша оной дүүрэтэр хэблэгдэхээр хараалагдана.

Н. АЛЕКСАНДРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: үйлэдбэрине хүтэлбэрилхэ тухай түрүү бэшэг. «Үтэгжүүлгэ, техникые заһабарилга, үрэһэ бэлэдхэлгэ — мүнөөдэрэй шухалын шухала асуудал» гэһэн рубрика доро хэдэн материалнууд толилогдоно. ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Барилгын шанарта — бүхы анхарал» гэһэн рубрика доро Н. Зайцевай корреспонденци, «Хүдөөгэй партийна организацинуудта», «Түрэл орон доторнай».

Гурбадахи хуудаһанда: «Эрдэм наукын туйлалта» гэһэн рубрика доро АПН-эй материал, хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Б. Файбушевичэй богонихон рассказууд. Буряад оронойнай һонин.

ЭНЭЭНИИЕ ДУУЛАА ҺЭН ГҮТ?

ТҮРҮҮШЫН ШЭЛ

Дэлхэй дээрэ анха түрүүшын шэлэй бии болоһон тухай нимэ түүхэ домог соо дурдагдадаг. Финикийскэ аралжаа наймаашадай жэншэд хонохо гээд голой эрьедэ бууба. Һүни түүдэг түлибэ. Элһэн дээрэ мүшэрөөр түлиһэн ғалынь нажаганаса носоо... Замшадай нэгэн үглөөгүүр бодоод, гал түлиһэн газарайнгаа үнэһэ хүдхаһан байгаа. Тэндэнь шулуун шэнги хатуу, ялагар, юумэ нэбтэ харама хайладаһа олоһон байна. Нигэжэ юрын химическэ реакци болоһоной эсэстэ үһачай заһын шингэтэй элһэн дээрэ түлигдэһэн галай үнэһэн соо түрүүшын шэл мүндэлһэн байха юм.

АВТОМАТ-НАЙМААЛАГША

Түрүүшын автомат-наймаалагша эртэ урдын Египедтэ бии болоһон байна. Манай үе сагхүрэтэрхи 50-дахи ондо Александриин гудамжануудаар тиимэ автомадууд толхогдоһон байха юм. Жэжэ хашарһа мүнгэ табимсаар тэрэ автомат үндахаряаха уһа үгэдэг байһан.

(Календарьһаа абтаба).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ОАР-ай Национальна суглаанай шиидхэбэри

КАИР, декабриин 1. (ТАСС). Конгодо хэгдэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгые ОАР-ай Национальна суглаан үсэгэлдэр нэгэн һаналтайгаар буруушаагаа. Интервенци хадаа «американо-бельгийскэ империализмын хэһэн шэрүүн шанга гэмтэ ябадал болоно» гэжэ депутадууд тоолоһон байха юм.

«Конгын революционно хүсэнүүдтэ туһаламжа болон дэмжэлгэ үзүүлхэ» гүйлтатайгаар Национальна суглаан ОАР-ай правительствада хандаа. «Конгодо США-гай болон Бельгиин шэрүүн шанга гэмтэ ябадалые болюулха» гэһэн эрилтэтэйгээр Африкын нэгэдэлэй организаци болон уласхоорондын бусад организацинуудта бэшэг эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри Национальна суглаан гаргаа.

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН XIX СЕССИИН НЭЭГДЭХЫН УРДА ТЭЭ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 1. ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүд Г. Шишкин, С. Лосев нигэжэ дамжуулна:

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сесси мүнөөдэр хүдэлмэреэ эхилхэнь. Энэ сессиие зарлалга мүнөө жэлдэ хоёр дахин хойшолуулагдаһан байха юм. Хэдэхэн часай үнгэрөөд байхада, ООН-ой үндэр байшангай залнууд болон коридорнууд соо 113 ороной түлөөлэгшэд сугларха байна. Сессиин хүдэлмэриин урагшатай байха байһанда этигэхэгүй ябадал гаргаха һэдэлгэнүүд энэ үедэ гаргагдана.

Мүнөөнэй сессиин хэлсэхэ юумэ үгы байһан дээрэһээ нимэ ушар тохёолдоно бэшэ, харин сессиин зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдтэ даб дээрэ 92 элдэб олон янзын асуудалнууд оруулагданхай. Тэдэнэй тоодо бүхы дэлхэйн арадуудта угаа шухала удха шанартай асуудалнууд бологшо бүү зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряалга, колониализмые эсэслэн усадхалга, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулга, хүгжэжэ эхилһэн оронуудай экономическа талаараа бэеэ даанхай болохо ябадалые хангалга оролсоно. Эдэ асуудалнуудые һайнаар шиидхэхые ООН-ой гэшүүн оронуудай диилэнхи олонхидынь хүсэдэг байха юм.

Амгалан тайбанаар ажаһуухые, арадуудай бэеэ даанхай байдалтай байхые хүсэгшэд бултадаа Советскэ Союзтай хамта эб найрамдалые, арадуудай бэеэ даанхай байха эрхые хамгаалха, дайнай аюулһаа хүн түрэлтэнине зайсуулхын тулада байгуулагдаһан ООН-ые хамгаалха гэжэ этигэжэ байһанаа советскэ делегациие толгойлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Нью-Йорк ерэн сасуугаа элирхэйлэн мэдүүлһэн байха юм.

Гэбэшье ООН мүнгэ зөөриин талаар бэрхэтэй байдалда ороо гэжэ байгаад сессиин эхилхын бүри урда тээ Америкын делегаци зорюута шууяа гаргадаг байгаа. Конгодо болон Дунда Зүүн зүгтэ ООН-ой хэжэ байһан ябуулгануудай гаргашые ООН-ой гэшүүн бүхы гүрэнүүд даааха ёһотой гэһэн хэбэртэйгээр Холбоото Штадууд ямаршье үндэһэ баримтагүй үгэнүүдые хэлэдэг болоһон байха юм. Эдэ гаргашануудые даалсахаһаа арсаһан оронуудта ООН-ой уставай 19-дэхи статьяе хэрэглэжэ, Генеральна Ассамблей дээрэ гараа үргэхэ эрхыень хаһаха гэһэн эрилтэ Америкын делегаци хэһэн байха юм.

ООН-ой уставые эбдэхэ гэһэн энэ һэдэлгэнүүдтэнь СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэлгын зургаан эрид шанга харюу үгэһэн байха юм. Ноябриин 7-до хэһэн мэдүүлгэ соогоо энэ зургаан нигэжэ онсолон тэмдэглээ. Конгодо болон Дунда Зүүн зүгтэ ООН-ой хэжэ байһан ябуулгануудай гаргашые түлэлсэхэһөө Советскэ Союз арсана. Юуб гэхэдэ, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дарахын тулада ООН-ые хэрэглэхэ али бүхы һэдэлгэнүүдые Советскэ Союз шууд сэхээр буруушаадаг байна бшуу.

Конгодо американо-бельгийскэ интервенциин элитээр хэгдэһэн ябадал Советскэ Союзай хараа бодолой тон зүб байһыень гэршэлжэ үгэнэ. Энэ ээрхэг ябуулга хадаа Конгодо «хүхэ каскатанай» хэдэг ябуулгын түгэсхэлынь болоно. Энэ ябуулга Патрис Лумумбые харата муухайгаар алаха ябадалһаа эхилһэн байха юм. Энэ ушар ООН-ые өөрынгөө ашаа туһада хэрэглэхын тулада колонизаторнуудай гаргадаг һэдэлгэнүүд ямар ехэ аюултайб гэжэ Африка, Азиин залуу гүрэнүүдтэ эли тодоор харуулжа үгөө. Афро-Азиин бүлэг оронуудай түлөөлэгшэдэй заабанай ёһоор Конгодо Холбоото Штадуудай болон Бельгиин хэжэ байһан зэбсэгтэ интервенциие зүбшэн хэлсэхын тулада Аюулгүйн Соведые дары зарлаха гүйлта Африкын 15 гүрэн бэлэдхэһэн байха юм.

ООН-ой Уставай 19-дэхи статьяе хэрэглэхэ тухай хуули бусын шиидхэбэри Ассамблейдэ гаргуулха диилэнхи олонхид манай талада бии гэжэ мүнөө хүрэтэр тоолодог Америкын делегаци мэхэ гохо гаргадаг байна. Зүбшэхэ зүйлэй эгээн шухала асуудалнууд удаан саг соо гү, али богонизоргүй саг соо хойшолуулагдаха ёһотой гэһэн мэдээсэл сессиин нээгдэхын урда тээхэнэ Америкын хэблэлдэ гараһан байха юм. Эдэ һанамжануудые советскэ делегаци эрид шууд буруушааха зуураа, Генеральна Ассамблей хүдэлмэреэ эхилхэ, тааранжатай эрхэ байдалда хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ, Ассамблейн зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаһан шухала асуудалнуудые юрын гуримаар зүбшэн хэлсэхэ ёһотой гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн сесси нээгдээ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 2. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сесси үсэгэлдэр Нью-Йоркын сагаар 15 час 35 минутада (Москвагай сагаар 23 час 35 минутада) нээгдээ. Сессиин хүдэлмэриин гурим тушаа хэлсээн тухай ООН-ой Генеральна секретарь У Танай мэдээсэл хэһэнэй һүүлээр Генеральна Ассамблей түлөөлэлгэ шалгаха комитедые һунгаа.

XIX сессиин түрүүлэгшээр **Квейсон-Секки** (Гана) голосованигүйгөөр һунгагдаба.

Генеральна Ассамблей Аюулгүйн Соведэй һанамжалгаар 3 гүрэнине: Малави, Замби, Мальтые ООН-ой гэшүүд болгон абаа.

АЛУУРШАД ГЭМ ЗЭМЭЕЭ АМСАХА ЗЭРГЭТЭЙ

Нацис алуурշадые сүүдлэн хэһээлгые гэмтэ ябадалайнь үни болоһон дээрэһээ ерэхэ жэлэй майн 9-һөө болюулха гэһэн ФРГ-гэй правительствын шиидхэбэри гаргаһаниинь бүхы дэлхэйн улад зоной дунда ехэ зэбүүрхэл үүсхээ. Энээнтэй дашарамдуулан, Бонндо бэлдэгдэжэ байгаа хуулиин проект хадаа уласхоорондын эрхые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно.

Хэблэлэй һониной агентство (АПН) энэ асуудалаар хэдэн оронуудай элитэ юристнүүдэй һанамжануудые тунхаглахань.

Д. ПРИТТ (Англи)—юристнүүд-демокрадуудай уласхоорондын ассоциациин хүндэтэ президент:

— Үни болоһон дээрэһээнь сүүдээр хэһээхэгүй гэһэн гуримые уласхоорондын эрхэ мэдэхэгүй юм. Харин сэрэгэй гэмтэ ябуулгын, хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябадал гаргаһанай түлөө хэһээлгэ уласхоорондын эрхэдэ хамаадана. ФРГ-гэй конституциин ёһоор, уласхоорондын эрхэ Баруун Германиин хуули ёһоной гол хубинь болоно. Нацис гэмтэдтэ эсэргүү бүхы хэрэгүүдые болюулха һанаатай Баруун Германиин правительствын политика тон муу хойшолонгуудтай байжа болохо. Юундэб гэхэдэ, ФРГ-тэй хүршэ байдаг хэдэ хэдэн оронууд дотор сэрэгэй гэмтэд тухай хэрэгүүдэй үни болоһон дээрэһээ зогсоогдохогүй байхадань, Баруун Германи нацис алуурշадай хоргодон шэбээлхэдэ таарамжатай эшээн боложо магад байна бшуу. Жэшээлэн хэлэбэл, 50 жэлэй урда тээ Латинн Америкын зарим оронууд Европын гэмтэ этэгээдүүдэй хоргодохо газар болоһон юм. Мүнөө ондоо тээхи оронуудта хоргодожо байһан нацис алууршад нэгэ хэды болоод ФРГ-дэ ерэжэ, ямаршье хориггүйгөөр ажаһуудаг боложо магад бшуу.

А. РОЗАМБЕР (Франци)—Франциин апелляциин сүүдэй президент, юристнүүдэй уласхоорондын комиссиин гэшүүн:

— Хүн түрэлтэндэ эсэргүү гэмтэ ябадал юрын гэмтэ ябадалһаа тад ондоо шэнжэтэй байдаг, тиимэ хэрэгүүд хэзээшье мүрдэгдэхэеэ болихо ёһогүй юм. Сэрэгэй гэмтэдэй хэрэгэйнь болюулагдахагүйн тула бүхы гүрэнүүд зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй. Гэхэтэй хамта, геноцидые (арад зониие хюдалга) уридшалан һэргылхэ ба хорихо тухай 1948 оной декабрьда ООН-ой баталан абаһан конвенци дээрэ нэмэжэ уласхоорондын хэлсээнүүдые баталха шухала.

Р. ФЕРУЧЧИ (Итали)—профессор:

— Нацис гэмтэдые мүрдэхэеэ болихо гэһэн ФРГ-гэй правительствын шиидхэбэри тухай дуулаад, Италиин улад зон ехээр зэбүүрхэбэ. Дайнай ба фашизмын жэлнүүдтэ хосорһон, зобоогдоһон олон мянган хүнүүд тухай гашуудалта дурасхаал арад зоной ойн ухаанда үшөөл тодоор һанагдажа байһаар. Нимэ зэрлиг ябуулга хэһэн гэмтэдые үни болоһонһоонь дулдыдангүй сүүдлэхэ хэрэгтэй. Бүхы алууршад хорото муухай хэрэгүүдые хэһэн газартаа сүүдэй урда зогсохо ёһотой. Үһөө хяһаанай мэдэрэлһээ үндэһэлжэ бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэнэй үмэнэһөө, ерээдүйн байдалай аша туһада тэдэ гэмтэдые сүүдлэхэ хэрэгтэй.

(АПН).

1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ захиха үнэ сэн нимэ байха: ЖЭЛЭЙ—6 ТҮХЭРИГ, ЗУРГАА ҺАРЫН—3 ТҮХЭРИГ, ГУРБА ҺАРЫН—1 ТҮХЭРИГ 50 МҮНГЭТЭ. Энэ газетые почтальондо, ниитын хэблэл тараагшадта, газетэ, журналнуудые наймаалалгын киоскдо захижа болоно. НҮХЭД, УНШАГШАД! ЕРЭХЭ ЖЭЛДЭ АБАХА ГАЗЕТЭДЭЭ ЗАХИЛТ ХЭХЭЕЭ ШАМДЫТ!

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00286. Зак. № 1249.